

Høgskulen på Vestlandet

Norsk 3, emne 4 - Masteroppgave

MGUNO550-0-2024-VÅR2-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato: 01-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato: 15-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform: Masteroppgave - Bergen
Termin: 2024 VÅR2
Vurderingsform: Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode: 203 MGUNO550 1 O 2024 VÅR2
Intern sensor: (Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.: 108

Informasjon fra deltaker

Antall ord *: 20697

Egenerklæring *:

Ja

**Jeg bekrefter at jeg har
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:**

Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 21
**Andre medlemmer i
gruppen:** Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller of

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

«Til eg klatrar opp i eit tre»

Bevegelse og modning i Ruth Lillegravens diktsamling *Eg er eg er eg er.*

«Until I climb up a tree»

Movement and maturing in Ruth Lillegraven's poetry collection *Eg er eg er eg er.*

Rebecca Lavik

Masteroppgave i norsk GLU 5-10 (MGUNO550)

Institutt for språk, litteratur, matematikk og tolking
Fakultet for lærarutdanning, kultur og idrett

Veileder: Ingrid Nestås Mathisen

15.05.2024

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til allekilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker hvordan bevegelse blir fremstilt i Ruth Lillegraven sin diktsamling *Eg er eg er eg er*. Diktsamlingen følger en ung jente gjennom et år. Bakgrunnen for oppgaven er en stadig økende bekymring i samfunnet rundt at barn er for inaktive, og at aktivitetsnivået faller fra 9 års alderen. Målet er at litteraturen skal gi en ny innsikt i hvorfor og hvordan barn beveger seg og utvikler seg. Problemstillingen jeg har formulert er derfor: Hvilken plass har bevegelse i diktsamlingen *Eg er eg er eg er* av Ruth Lillegraven og hvordan kan dette fortelle oss noe om bevegelse i barndommen og hos barn?

Metoden jeg bruker er skjønnlitterær analyse, nærmere bestemt nærlesing. Jeg ser på to former for bevegelse og når de gjør seg gjeldende. Den første typen bevegelse er når vi beveger oss, ved å være fysisk aktive. Den andre typen bevegelse skjer når jenten går fra barn til ung. Det er tematisk bevegelse ved at det skjer en utvikling og modning hos jenten. Jeg trekker også inn relevant teori om poetisk bildebruk, året som syklus og kroppslig litterasitet. Kroppslig litterasitet handler blant annet om å utvikle kroppslig kompetanse og glede i å bevege seg (Osnes, 2021). I min nærlesing går jeg også i dialog med tidligere forskning på diktsamlingen, der det er relevant.

Jeg finner at jenten er mer i bevegelse i første halvdel av diktsamlingen om våren og sommeren, enn i andre halvdel, høst og vinter. Dette kan vise til en modningsprosess, og slik er det bevegelse på tematisk nivå også. Dermed har bevegelse en betydningsfull plass i diktsamlingen.

Mitt viktigste funn er at bevegelse blir brukt for å håndtere følelser. Fra min nærlesing finner jeg at litteraturen kan fortelle oss at en av måtene barn håndterer følelser på er ved å være fysisk aktive. Når jenten går fra barn til ung, er hun ikke like avhengig av å bevege seg for å håndtere følelsene sine. Hun klarer å hvile og gi seg selv den omsorgen hun trenger, og i dette ligger en modning. Derfor er det kanskje naturlig at ungdom beveger seg mindre, eller annerledes enn barn, fordi de har lært å håndtere følelsene sine på andre måter også. Likevel er det viktig at både barn og unge er i fysisk aktivitet og dette blir løftet frem i drøftingsdelen av oppgaven. Litteraturen kan dermed fortelle oss at bevegelse hos barn og i barndommen kan knyttes til håndtering av følelser, og at modning fører til endret bevegelsesmønster.

Abstract

This thesis explores how movement is portrayed in Ruth Lillegraven's poetry collection *Eg er eg er eg er*. The poetry collection follows a young girl through a year. The background for this thesis is a rising concern in society, because many children are too inactive, and activity levels fall from the age of 9. The goal is that literature can give a new insight as to why and how children move and develop. My formulated research question is: What place does movement have in the poetry collection *Eg er eg er eg er* by Ruth Lillegraven and what can this tell us about movement for children and in childhood?

The method I use is literary analysis or close reading. I examine two types of movements and when they are portrayed. The first type of movement is the one performed by being physical active. The other type of movement happens when the girl goes from a child to a young adult. There is thematic movement because the girl is developing and maturing. I use relevant theory such as poetic picture use, the year as a cycle and physical literacy. Physical literacy is about developing bodily competence and the joy of moving (Osnes, 2021). In my close reading I also discuss previous research on the poetry collection, wherever relevant.

I find that the girl moves more in the first half of the poetry collection, in the spring and summer, than in the second half, fall and winter. This can show us that the girl is maturing, and thus there is movement on a thematical level as well. In this way, movement has a significant place in the poetry collection.

My most important finding is that movement is used to manage feelings. From my close reading I find that literature can tell us that one of the tools children use to manage their feelings is by being physically active. When the girl goes from being a child to adolescent, she does no longer see the need to move the same way to manage her own feelings. She is able to rest and give herself the care she needs, and therefore she is maturing. Thus, it might be natural that adolescents move less than children, or different, because they handle their feelings in other ways as well. Nevertheless, it is important that both children and adolescents are physically active, and this is something I argue in the discussion part of the thesis. Literature can tell us that movement in childhood and for children can be linked to managing feelings, and that maturing changes the movement pattern.

Forord

I arbeidet med denne oppgaven har det blitt mange timer bak skrivebordet, og kanskje litt for lite bevegelse. Jeg føler meg likevel utrolig heldig som har kunnet vie så mye tid til å utforske bevegelse, og nydelige dikt av Ruth Lillegraven.

Jeg merker hvordan humøret og energien til barna mine endres positivt med en gang vi kommer oss ut i frisk luft og bevegelse. Derfor vil jeg takke Adrian og Andreas for inspirasjon til denne oppgaven. Jeg gleder meg til alle de fine dagene vi skal ta igjen nå når denne oppgaven leveres.

Jeg vil også takke familien min for god støtte gjennom dette året, og hele studiet. Uten dere hadde nok ikke denne oppgaven blitt til. Takk til mamma for ukentlige middager. Takk til Hardis som har trådd til utallige ganger som «husmorvikar», og hjulpet med skrive tid. Jeg vil også takke vennene mine som har støttet meg og heiet på meg hele veien.

Tusen takk til Mari Kanstad Johnsen for tillatelse til å bruke illustrasjonene, og til veileder Ingrid Nestås Mathisen for konstruktive tilbakemeldinger, gode innspill, og motivasjon når det har trengtes.

Til slutt vil jeg takke Jørgen for uvurderlig støtte.

Rebecca Lavik,

Bergen, våren 2024

For ordens skyld vil jeg nevne at noen av avsnittene kan ha likheter til prosjektskissen jeg leverte våren 2023.

Innhold

Sammendrag	ii
Abstract	iii
Forord	iv
Figurliste.....	vii
1 Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema: Bevegelse hos barn og unge i samfunnet i dag	2
1.2 Problemstilling	5
1.3 Struktur på oppgaven	5
1.4 Presentasjon av materiale: <i>Eg er eg er eg er</i> av Ruth Lillegraven.....	6
1.6 Resepsjonen til diktsamlingen.....	7
1.7 Tidligere forskning på diktsamlingen <i>Eg er eg er eg er</i>	8
2 Metode.....	11
2.1 Utvalg av dikt	11
2.2 Litterær analyse og nærlesing som min metode.....	11
3 Teori	13
3.1 Poetisk bildebruk.....	13
3.2 Året som syklus	13
3.3 Kroppslig litterasitet	14
4 Nærlesing	17
4.1 «Sommersval»	17
4.2 Sentrale gjentakende bevegelser	24
4.2.1 Ballen går «opp opp opp»	24
4.2.2 Dans.....	27
4.2.3 Klatring som bilde på utvikling.....	30

4.3 «Hjartet mitt»	32
4.4 «Mi vogge»	36
4.5 Tittelen <i>Eg er eg er eg er</i> og titteldiktet	41
4.5.1 Tittelen <i>Eg er eg er eg er</i>	41
4.5.2 Titteldiktet «Eg er eg er eg er»	44
5 Drøfting og avsluttende ord.....	48
Litteraturliste	55

Figurliste

Figur 1 - Omslag. Eg er eg er eg er. Gjengitt med tillatelse.....	7
Figur 2 - Eg er eg er eg er. s.16 og 17. Gjengitt med tillatelse	22
Figur 3 - Eg er eg er eg er. s. 4 og 5. Gjengitt med tillatelse	35

1 Innledning

Skulestart

eg deler og gongar
plussar og trekkjer frå
les om fjerne kongerike
keisaren og hans nye klede

men blant blyant og linjal
rim og regler, brøkar og
likningar, der dansar
villjente hjartet mitt

sjå på meg, seier det
eg er ute av skogen
no er eg overalt

vesle ville hjartet mitt
bustete, skrukkete, skite

vil ikkje høyre på meg
gjer berre grimasar om
eg snakkar alvor til det

himlar med auga
snur på hælen
flirer og ler

(Lillegraven, 2016, s.28)

Når «Villjente hjartet» danser i diktet «Skulestart» over, kan man nesten se for seg et hjerte som danser oppå en pult. «Villjente hjartet» har problemer med å følge med og krever oppmerksomhet. Dette forstår jeg som et bilde på at dikt-jeget, jenten, kjenner på en uro, hun trenger å bevege seg og hun har gjerne en lengsel etter å bevege seg. Det er dette denne oppgaven skal handle om; bevegelse, og nærmere bestemt, hvordan bevegelse fremstilles i Ruth Lillegraven sin diktsamling for barn *Eg er eg er eg er*. Dette «villjente hjartet» kan være et språklig bilde på at jenten har problemer med å konsentrere seg. Det er som om jenten og

hjertet er to adskilte instanser, jenten prøver å gjøre skolearbeid, mens «villjente hjertet» vil ikke høre, det: «gjer berre grimasar» og «flirer og ler». Det er kanskje ikke så lett å konsentrere seg om skolearbeidet slik det blir fremstilt i dette diktet. Det er andre ting som opptar jenten. Vi får ikke vite noe om hvordan undervisningen foregår, hvilke didaktiske opplegg læreren har, men vi får vite at jenten leser og regner mattestykker. Det kan, etter alt å tyde, virke som jenten sitter i ro og prøver å gjøre skolearbeid, bak en pult. Diktet handler på et motivisk nivå om konsentrasjonsproblemer i skolesammenheng.

Det er en uro inni jenten, og denne uroen hun kjenner på kan knyttes til at det er mange nye følelser som dukker opp i forbindelse med endring i både kropp og sinn. Dette vil bli tydeligere når jeg skal nærlese et utvalg dikt fra samlingen. Man kan si at uroen jenten kjenner på, som gjør at hun ikke klarer å konsentrere seg på skolen, kan handle om at ting er i endring. Endring kan også være bevegelse, på et tematisk nivå. Bevegelse kan derfor handle om så mye mer enn kun å bevege kroppen. Det handler om utvikling, endring og modning, og i min oppgave skal vi se på dette også. Dette var en liten smakebit på det som er i vente og før vi går videre skal jeg dele litt om hvorfor jeg har valgt akkurat bevegelse i arbeidet med oppgaven min.

1.1 Bakgrunn for valg av tema: Bevegelse hos barn og unge i samfunnet i dag

Bevegelse hos barn og unge er et dagsaktuelt tema i vårt samfunn. I dag er det et økt fokus på fysisk aktivitet og det dukker stadig opp artikler og ny forskning som forteller oss at det er en endring i hvordan barn beveger seg, sammenlignet med tidligere. Blant annet skrev NRK nylig om hvordan ny forskning fra Norsk institutt for naturforskning, viser at barn leker mindre ute nå enn før. En av forskerne ved instituttet mener at det er økt skjermbruk som er grunnen til denne endringen. Forskerne er bekymret fordi de ikke vet konsekvensene av dette (Strand, 2024). Tove Brita Eriksen skriver i boken *Født til bevegelse* at: «Lek og oppdagelse ute i naturen er blant de aktivitetene som er med på å gjøre det lille barnet harmonisk gjennom naturlige bevegelser for å skape *en sunn sjel i et sunt legeme*» (Eriksen, 2006, s.13).

Bevegelse ute i naturen er viktig for at vi skal utvikle oss fysisk og mentalt. Eriksen påpeker at ved å holde oss i bevegelse, også som voksne, kan vi håndtere en stillesittende hverdag og

reduserer risikoen for sykdommer. Lek og aktivitet kan legge grunnlaget for et godt liv (Eriksen, 2006, s.13-14).

Et kjapt søk på nettet kan vise oss at barn og unge fra 6-17 år bør være i fysisk aktivitet gjennomsnittlig 60 minutter om dagen (Helsenorge, 2022a). Samtidig skriver nasjonalforeningen for folkehelsen under *Politisk plattform for daglig fysisk aktivitet i skolen* at aktivitetsnivået til barn faller fra barn er 9 år, og når de er 15 år er det bare halvparten av unge i Norge som er i aktivitet 60 minutter om dagen i gjennomsnitt (Nasjonalforeningen for folkehelsen, 2021). Dette kommer også frem i en rapport kalt *UngKan3*, hvor Norges idrettshøgskole og FHI har kartlagt aktivitetsnivået til barn. Rapporten konkluderer med at tiltak som har vært satt i gang for å motvirke inaktivitet hos barn fra år 2005 til 2018 ikke har fungert. I tillegg ser de at aktivitetsnivået til gutter på 9 år er på vei ned og dette mener de gir grunn til bekymring (Steene-Johannessen, et al., 2019, s. 5).

Det er heller ikke vanskelig å finne negative sider ved for mye stillesitting. På et fysisk nivå pekes det på at for mye stillesitting kan føre til endringer i kroppsvekt, dårligere motoriske ferdigheter, ha innvirkninger på hjerte og kar, og innvirkning på den kognitive utviklingen (Helsenorge, 2022b). På et psykisk plan handler det om at barn som sitter mye i ro, gjerne med skjerm tilgjengelig, kan oppleve søvnproblemer, isolasjon, og rett og slett få en dårligere livskvalitet. Skjerm pekes ut som en av grunnene til at det er for mye stillesitting, og det rådes om å begrense passiv skjermbruk på fritiden. Samtidig pekes det på at dersom barn er fysisk aktiv så kan de få en bedre helse, både fysisk og psykisk (Helsenorge, 2022b).

Fysisk aktivitet er viktig for å forebygge sykdommer, men også for normal utvikling hos barn og unge. Dersom man lykkes med å gi barn gode vaner tidlig i livet vil det være lettere for dem å holde på disse når de skal inn i voksenlivet. På denne måten vil man som samfunn få en befolkning med bedre helse, og forebygge mange sykdommer (Nasjonalforeningen for folkehelsen, 2021). Heid Osnes (2021) introduserer i sin bok, med samme navn, begrepet kroppslig litterasitet, som jeg kommer tilbake til i teoridelen. Kroppslig litterasitet handler om å utvikle kroppslig kompetanse og bevegelsesglede som kommer en til gode resten av livet (Osnes, 2021).

Det er mange aktører som i dag kjemper for at fysisk aktivitet skal ha en større plass i grunnskolen, blant annet Nasjonalforeningen for folkehelsen, Kreftforeningen og Den norske

legeforeningen, for å nevne noen. Det er fra deres side et ønske om at daglig fysisk aktivitet skal lovfestes i Opplæringsloven (Nasjonalforeningen for folkehelsen, 2021). Det grunnleggende i at skolen er den arenaen hvor barn møtes og tilbringer mye av sin oppvekst på tvers av forskjeller og ressurser. Skolen skal være en plass som utjevner forskjeller og bidrar til gode vaner (Nasjonalforeningen for folkehelsen, 2021). Dette står også beskrevet i Overordnet del av læreplanen under *Folkehelse og livsmestring*, at elever skal lære seg å ta gode valg som kan bidra til god fysisk og psykisk helse (Utdanningsdirektoratet, 2020).

En måte å få til mer fysisk aktivitet i skolehverdagen på, er eksempelvis gjennom kroppsøving, korte pauser i undervisningen, og ved å bruke fysisk aktivitet som metode i undervisningen (Nasjonalforeningen for folkehelsen, 2021). Denne metoden kalles Fysisk Aktiv Læring (FAL). Dette er en metode som forskes på, og som også brukes internasjonalt. Dette er læring som foregår mens man er i aktivitet og på fagets premisser (Brekke Mandelid, Eikeland Tjomsland, Røsseland, & Resaland, 2022). Senter for Fysisk Aktiv Læring ved HVL, SEFAL, gir en kort introduksjon av FAL på sine nettsider, og sier at FAL kan foregå både ute og inne, i skolegården, i klasserommet, i gangene, i naturen. FAL blir på denne måten et alternativ til den vanlige klasseromsundervisningen med mye stillesitting¹. På SEFAL sine nettsider står det som overskrift at: «Vi ønsker å styrke læring og motivasjon gjennom ein meir aktiv skuledag» (SEFAL, 2024). Det er til nå kommet mye forskning på fysisk aktivitet som tiltak i skolen. Det norske forskningsprosjektet School in motion (ScIM) i regi av fire høgskoler og universiteter, viste at to timer ekstra fysisk aktivitet i uken på ungdomsskolen resulterte i bedre nasjonale prøver, bedre læringsmiljø og bedre fysisk form (Kolle, et al., 2019).

Vi har nå sett litt nærmere på dagens utfordringer hvor barns bevegelsesmønster er i endring. De leker mindre ute og de sitter mer i ro. Vi har sett litt på hva som kan gjøres for å bygge gode vaner hos barn, blant annet ved å få inn mer aktivitet i skolehverdagen. I oppgaven min er jeg interessert i å se nærmere på hva dikt kan lære oss om bevegelse hos barn. Som vi så innledningsvis hadde dikt-jeget problemer med å sitte i ro og konsentrere seg på skolen.

¹ Dette avsnittet ble også brukt i min projektskisse til masteroppgaven. I tillegg kan det være flere likheter mellom min masteroppgave og projektskissen min som ble levert våren 2023 i andre avsnitt.

Kanskje uroen hun kjente i kroppen hadde forsvunnet om hun fikk bevege seg mer i skolehverdagen?

1.2 Problemstilling

Målet med min oppgave er at min nærlesing av diktsamlingen *Eg er eg er eg er* skal gi en ny innsikt i hvorfor og hvordan barn beveger seg og utvikler seg. Jeg har derfor formulert følgende problemstilling: Hvilken plass har bevegelse i diktsamlingen *Eg er eg er eg er* av Ruth Lillegraven og hvordan kan dette fortelle oss noe om bevegelse i barndommen og hos barn?

1.3 Struktur på oppgaven

Videre i denne oppgaven skal jeg først presentere diktsamlingen til Ruth Lillegraven, resepsjonen og tidligere forskning på diktsamlingen. Jeg skal så gi et innblikk i metoden jeg bruker ved å først si noe om hvilke dikt jeg har valgt ut og hvorfor, og så litt om hvordan jeg vil nærlese diktene. Videre skal jeg se nærmere på relevant teori som vil benyttes i nærlesingen.

Nærlesingen begynner med diktet «Sommersval». Så går jeg videre til å se på noen sentrale bevegelser som går igjen i diktsamlingen; ballen, dans og klatring. Videre skal jeg se på et dikt som kommer helt i starten av diktsamlingen: «Hjartet mitt» og et dikt som står nesten helt til slutt: «Mi vogge». Dette gjøres for å belyse utviklingen til jenten. Det siste diktet jeg skal ta for meg er titteldiktet «Eg er eg er eg er» som er det siste diktet i samlingen, her vil jeg samtidig se på tittelen. Jeg vil gjennom hele nærlesingen trekke inn teori for å understøtte mine funn. Jeg vil også gå i dialog med tidligere forskning, der det er relevant.

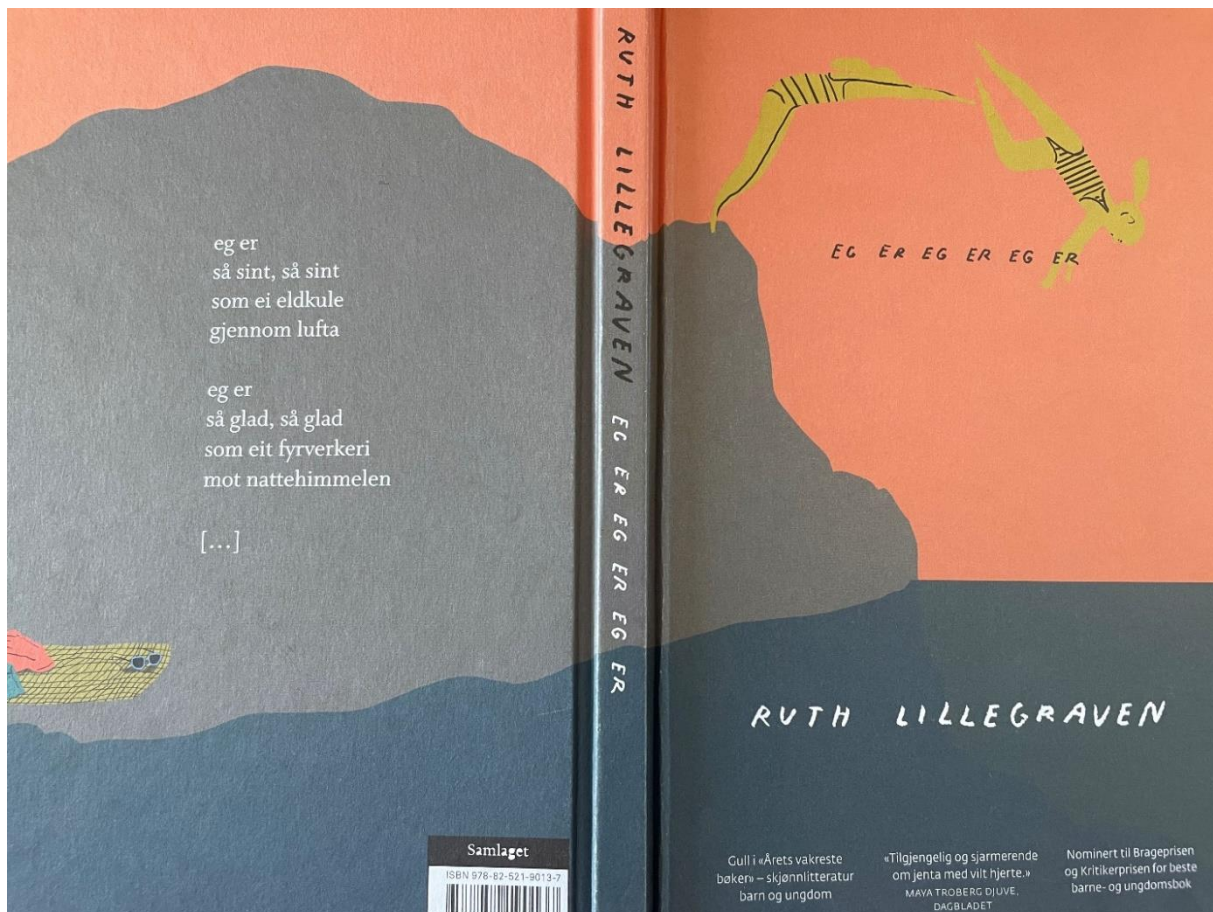
I den avsluttende delen vil jeg så samle trådene fra nærlesingen, diskutere funnene mine, og svare på problemstillingen min.

1.4 Presentasjon av materiale: *Eg er eg er eg er* av Ruth Lillegraven

Til arbeidet med min masteroppgave har jeg valgt Ruth Lillegraven sin diktsamling *Eg er eg er eg er*, som er hennes første diktsamling for barn (Lillegraven, 2016). Lillegraven er en norsk forfatter som debuterte i 2005 med diktsamlingen *Store stygge dikt* (Myklebust, 2023). I 2013 mottok hun Brageprisen for diktsamlingen *Urd*. Lillegraven er en kritikerrost forfatter som har hatt suksess med dikt for både voksne og barn, barnebøker, og mer nylig krim (Myklebust, 2023). Samlaget oppgir at diktsamlingen *Eg er eg er eg er* passer for aldersgruppen 9-12 år. Dette er den første av tre diktsamlinger som Ruth Lillegraven har skrevet for barn. De to andre diktsamlingene heter *Skogen den grønne* og *Badesommar*. Alle tre kan sees i en sammenheng og alle er illustrert av Mari Kanstad Johnsen (Samlaget, 2024). Diktsamlingen er dermed en illustrert barnebok. De fire dobbeltoppslagene med illustrasjoner presenterer årstidene og diktene som skal følge kapittelet.

Diktsamlingen *Eg er eg er eg er*, følger en ung jente fra vår til sommer, høst og til slutt vinter. Hun er trolig i alderen 9-12 år, slik som målgruppen til diktsamlingen. Gjennom de 39 diktene oppstår det en fortelling om jentens liv, og tema som skildres er blant annet den første forelskelsen, død ved bestefaren sin bortgang, og identitet i overgangen fra barn til ung. Det er mange måter å lese diktene på, og de åpner opp for ulike tolkninger. De kan leses hver for seg, eller man kan lese hver årstid, eller hele boken som et langdikt.

Illustrasjonen på forsiden av diktsamlingen viser to versjoner av en jente i badedrakt, og Røskeland påpeker at dette kalles simultansuksesjon, at det er flere tidspunkt i ett og samme bilde (Røskeland, 2018). Jenten står på et svaberg og tar sats. I det neste er hun i luften og stuper mot havet. Jenten er i fritt fall. Diktsamlingens fremside kan på denne måten sies å nærmest invitere til utforskning av bevegelse. Omslaget til diktsamlingen kan si noe om hva som vil møte oss når vi leser diktsamlingen. Det er jenten på forsiden som er i fokus og det er hennes identitetsreise vi vil få et innblikk i. Det er verdt å se på baksiden med tanke på bevegelse også. Baksiden viser et svaberg og klærne og tingene til jenten ligger nedenfor. Det kan dermed se ut som at jenten har klatret opp svaberget før hun stuper utenfor. Slik kan det sies å være motivisk bevegelse på både fremsiden og baksiden, klatring og stuping. Det kan se ut som at jenten stuper over tittelen. Tittelen skal jeg se på senere når jeg også skal se på diktet som heter det samme. Utvalg av dikt kommer jeg tilbake til i kapittel 2 om metode.

Figur 1 - Omslag. *Eg er eg er eg er*. Gjengitt med tillatelse

1.6 Resepsjonen til diktsamlingen

Når diktsamlingen kom ut i 2016 mottok den mange gode anmeldelser. Litteraturkritiker Anne Cathrine Straume skrev i sin anmeldelse på NRK.no at: «Å være i verden med hele seg, på en måte som nesten ikke kan oppleves sterkere enn når man er barn. Den følelsen klarer Ruth Lillegraven å formidle i sin nye diktsamling» (Straume, 2016). Straumes anmeldelse viser også til at diktene oppleves sanselige, og at naturen fremstår som en del av jeg'et. Straume peker på at diktene viser en sterk tilstedeværelse hos barn som gir følelsen av det å leve, hos leseren (Straume, 2016). I *Dagbladet* skrev anmelder Maya Troberg Djuve at: «Bøkene er ikke det spor vanskelig å anbefale» (Djuve, 2016) og trilte terningkast fem til både *Eg er eg er eg er* og diktsamlingen *Sigd*, for voksne, som kom ut samme året (Djuve, 2016). Katrine Kalleklev skrev på barnebokkritikk.no at: «Det er en vakker, rørende historie om å være både stor og liten på en gang, og om å forsøke å finne sin identitet» (Kalleklev, 2016). Videre mente hun at denne diktsamlingen også passer godt for voksne, fordi den kan

gjenoppvekke minner fra egen barndom (Kalleklev, 2016). I *Vårt land* beskrev anmelder Marianne Lystrup diktsamlingen som en «gave» (Lystrup, 2016) og skrev at: «Noko av det finaste med dikta i denne boka, er at dei gjev akt på hårfina nyansar» (Lystrup, 2016). Det hun mente med dette var at barnelivet i diktsamlingen svinger mellom «sommarfugldans og sparkesint sorg» (Lystrup, 2016) og man får hele spekteret av følelser i denne diktsamlingen (Lystrup, 2016).

Lillegraven ble nominert til Brageprisen i klassen barnebøker for denne diktsamlingen. Diktsamlingen ble også nominert til Kritikerprisen for beste barne- og ungdomsbok 2016. På Brageprisen sine nettsider kan man lese begrunnelsen for nominasjonen hvor det blant annet kommer frem at: «Det er langt mellom diktbøker for barn av så høg kvalitet» (Brageprisen, 2016). Begrunnelsen viser til at barnets perspektiv kommer fram som energisk, sansende og undrende. Juryen argumenterer videre for at diktene ber om å bli lest høyt, fordi de er visuelle, rytmiske og lekende (Brageprisen, 2016).

Gode resepsjoner og nominasjoner av Ruth Lillegraven sin diktsamling *Eg er eg er eg er* vitner om at denne boken er av høy litterær kvalitet. Anmeldelsene har til felles at de trekker frem det sanselige og flere påpeker at diktsamlingen handler om barndom, identitet og det å vokse til. Det er likevel ingen som nevner bevegelse og aktivitet. Det nevnes heller ikke noe om dikt-jeget sin utvikling når det kommer til de kroppslige bevegelsene og endringer i bevegelser som følge av modning. Dette er et tema som ingen har utforsket i denne diktsamlingen tidligere og derfor er det ekstra interessant å rette fokuset mot bevegelse. I min nærlesing ønsker jeg å ta opp tråden i disse anmeldelsene, og se på bevegelse og følelser, og hvordan disse blir fremstilt i diktsamlingen, og hva dette kan fortelle oss. Dette kommer jeg snart tilbake til, men aller først skal vi se nærmere på tidligere forskning som har blitt gjort rundt diktsamlingen.

1.7 Tidligere forskning på diktsamlingen *Eg er eg er eg er*

Forskningsresepsjonen som vi nå skal se nærmere på, har hittil anlagt et økokritisk perspektiv. Det er også blitt gjort en nærlesing av Hadle Oftedal Andersen som tar utgangspunkt i Nietzsche og vitalismen. Denne tidligere forskningen, både den økokritiske og den vitalistiske gjør spennende funn i lesingene av diktsamlingen. I min nærlesing vil jeg gå i dialog med

disse tidligere lesingene. Jeg mener likevel at det er mye mer, og mye annet man kan se nærmere på, og ved å ta utgangspunkt i bevegelse åpnes helt andre dører opp.

De som leser diktsamlingen fra et økokritisk perspektiv, er Marianne Røskeland og Per Esben Myren-Svelstad. Per Esben Myren-Svelstad sin artikkel heter: «Ting som er for store og ting som er for små: *Økologisk tenkning i Ruth Lillegravens Eg er eg er eg er*» (Myren-Svelstad, 2020). Myren-Svelstad sin artikkel handler i stor grad om diktsamlingen sin evne til å trekke inn klimaendringene, og «private og økologiske sorgerfaringer» (Myren-Svelstad, 2020, s.2) som det er mulig for leseren å kjenne seg igjen i.

Røskeland sin artikkel heter: «Natur i litteraturen. Økokritisk litteraturundervisning med dømme frå diktsamlinga *Eg er eg er eg er*» (Røskeland, 2018). Røskeland skriver i sin artikkel om hvordan diktsamlingen kan forstås med bakgrunn i en økokritisk tilnærming. Hun viser til andre forskere som Greg Garrard når hun poengterer at økokritisk teori tar sikte på å studere forholdet eller relasjonen mellom det menneskelige og det ikke-menneskelige i kulturuttrykk som for eksempel litteratur. Målet er å skape en bevissthet rundt hvordan dette forholdet mellom mennesker og natur skildres i kulturer og språk. I tillegg er økokritikken pedagogisk fordi den ønsker at leseren skal sitte igjen med noe lærdom. Eksempelvis at man etter å ha lest noe blir en mer bevisst og engasjert økoborger (Røskeland, 2018, s.44).

Røskeland påpeker at naturen står sentralt i diktsamlingen til Lillegraven, og at det er en sammenheng mellom naturen og følelsene til dikt-jeget, spesielt skogen trekkes frem. Røskeland ser i sin økokritiske lesing at hjertet til dikt-jeget hører hjemme i skogen, og at det er der dikt-jeget får ro, når hun kan klatre opp i et tre, eller ligge og se på tretoppene. Dermed blir skogen et tilfluktssted og et hvilested, ifølge Røskeland (Røskeland, 2018, s. 50-51). At skogen er et tilfluktssted, og at det er der «hjertet» hører hjemme, er noe som vil tas opp igjen i min nærlesing også, men som vi skal se senere, gjør fokuset på bevegelse at jeg får en litt annen tolkning.

Det er også verdt å nevne at Yvonne Skudalsnes i sin masteroppgave ser på to av Lillegravens diktsamlinger, *Eg er eg er eg er* og *skogen den grønne*. Hun utforske disse to diktsamlingene med et økokritisk syn. Hun ser nærmere på noen av diktene som også vil være aktuelle i min nærlesing, og dermed vil det være interessant å se om det bevegelsesfokuset denne

nærlesingen har, kan tilføre noe til tidligere økokritiske lesinger, og eksempelvis Skudalsnes sine. (Skudalsnes, 2020).

I Hadle Oftedal Andersen sin artikkel: «Ruth Lillegraven og den nietzscheanske modernismen» viser han hvordan Lillegraven sine dikt kan leses i lys av vitalismen. Andersen peker på at bruken av ordet «vesle» i omtale av «mitt vesle hjarte» i diktet «Hjartet mitt» (s.8) og «den vesle vakre våren» i diktet «Vårvill» (s.7) er for å koble seg på barnet som leser. Andersen viser videre til at disse to diktene kobler sammen hjertet med følelser, og videre hjertet og våren. Våren blir ut fra et vitalistisk syn sett på som begynnelsen, tiden for nytt liv, ny energi, og også ungdomstid og den erotiske oppvåkningen (Andersen, 2020, s.53). Andersen har noen perspektiver som er relevante for denne oppgaven, og som vil bli løftet frem og diskutert i min nærlesing.

Som man kan se av tidligere forskning, så har fokuset i all hovedsak vært på det økokritiske synet, og i tillegg har Oftedal Andersen sett på diktsamlingen ut fra vitalismen, som også vektlegger naturen og naturkreftene. Det er, så vidt jeg vet, ingen som har sett på bevegelse i sin nærlesing av Lillegraven sin diktsamling. I mine analyser vil jeg gå i dialog med tidligere forskning på diktene, der det er relevant.

2 Metode

2.1 Utvalg av dikt

Jeg vil nå si litt om hvilke av de 39 diktene jeg har valgt meg ut, og hvorfor. De diktene jeg har valgt ut har mye bevegelse på et motivisk nivå, det er både klatring, stuping, sykling, stupe kråke og å lage snøengler. Samtidig viser flere av diktene oss noe mer, de viser også til bevegelse på et tematisk nivå. Jenten er i overgangen fra barn til ung, og det vil bli tydelig i min nærlesing hvordan disse diktene viser oss denne overgangen.

I min nærlesing er det fire dikt jeg har valgt meg ut, disse er: «Sommersval» (s.19), «Hjartet mitt» (s.8), «Mi vogge» (s.55) og titteldiktet «Eg er eg er eg er» (s.56) som er det siste diktet i samlingen. Jeg har valgt meg ut diktet «Sommersval» fordi dette er et lydlig dikt med mye bevegelse. Her er det både stuping og sykling, men diktet kan også kobles til en sommer med utvikling på et tematisk nivå. «Hjartet mitt» er et av de innledende diktene i vårkapittelet, og dette er et vakkert dikt som beskriver gleden av bevegelse ute i naturen. «Mi vogge» er det nest siste diktet i samlingen, og dette er et dikt som er spennende å ha med fordi man her kan se hvor mye jenten har utviklet seg gjennom året. Etersom «Eg er eg er eg er» er titteldiktet mener jeg dette er viktig å ha med for å få en helhetsforståelse av samlingen, og her kan vi tydelig se overgangen fra barn til ung på en helt annen måte.

I tillegg til disse diktene skal jeg se på tre bevegelser som går igjen i diktsamlingen på tvers av diktene. Dette er en ball i bevegelse som knyttes til forelskelse. Det er dans, og det er klatring. Det er interessant å se på disse bevegelsene og hva de kan fortelle oss om jentens følelser og utvikling gjennom diktsamlingen.

2.2 Litterær analyse og nærlesing som min metode

Metoden jeg bruker heter skjønnlitterær analyse. Kallestad og Røskeland peker på at litterær analyse er den viktigste metoden i litteraturforskningen (Kallestad & Røskeland, 2020, s. 45). Det er mange måter å foreta en slik analyse på, og dette bestemmes blant annet av problemstilling og materialvalg (Kallestad & Røskeland, 2020, s.45). For å kunne benytte seg av denne metoden må man lese teksten man ønsker å analysere på en oppmerksom måte.

Dette kan også kalles nærlesing. Nærlesing kan være en måte å se på tekstdelene så detaljert som mulig hver for seg, for så å sette disse sammen og komme frem til en tolkning. En tolkning vil gi et nytt helhetsbilde av teksten. En begrunnet tolkning vil kunne gis på grunnlag av en gjennomført analyse (Kallestad & Røskeland, 2020, s. 48).

Kallestad og Røskeland skriver at analyse av lyrikk krever et fagspråk og kunnskap fordi lyrikk er en såpass særegen sjanger som både leker og utforsker språket, og fordi flertydighet ofte blir mer fremtredende i lyrikk (Kallestad & Røskeland, 2020, s.53-54). Jeg vil derfor kunne se på enkeltelementer i diktene, og hva disse kan ha å si, for så å sette de sammen igjen for å skape en ny mening. Enkeltelementer i lyrisk sammenheng kan blant annet være poetisk bildebruk, forskjellige rim slik som alliterasjon, ordvalg, gjentakelse, og så videre. I tillegg vil jeg i min nærlesing trekke inn tidligere forskning når det er aktuelt. Jeg vil også trekke inn begrepet kroppslig litterasitet, ettersom denne oppgaven handler om bevegelse. Poetisk bildebruk og kroppslig litterasitet kommer jeg snart tilbake til i teoridelen.

I min nærlesing er hovedfokuset på bevegelse, og jeg vil se på to former for bevegelse og når de gjør seg gjeldende i de utvalgte diktene. Den første typen bevegelse er de viljestyrte handlingene, som vil ligge i kategorien fysisk aktivitet. Dette er bevegelser som å klatre, svømme, stupe og danse. Den andre typen bevegelse handler om utviklingen som skjer hos jenten på et tematisk nivå. Bevegelse viser her til en endring hos jenten som blir tydelig gjennom årstidene når man leser diktsamlingen. Det handler om den utviklingen som skjer når jenten går fra barn til ung, og hvilken utvikling (bevegelse) dette fører til. I tillegg handler det om en ny måte å være i kroppslig bevegelse på, og ikke minst fraværet av kroppslig bevegelse. For å gjøre dette tydelig og oversiktlig kommer jeg til å skille mellom bevegelse på motivisk nivå og bevegelse på tematisk nivå gjennom hele nærlesingen.

3 Teori

3.1 Poetisk bildebruk

I boken *Lyrikkens liv* av Christian Janss og Christian Refsum skrives det i kapittel tre om poetisk billedbruk. Her pekes det på at det poetiske språket er tett vevd sammen med bildebruk. Den effekten poetiske bilder har er at de blant annet forskyver vår oppfattelse, utvider vår oppfattelse og skaper nye meninger (Janss & Refsum, 2022, s. 82). I Lillegraven sin diktsamling oppstår det mange poetiske bilder, som jeg nå skal gå litt nærmere inn på.

Mennesker tenker ofte i bilder, det er psykologien enig i. Man kan kategorisere disse mentale bildene i syv forskjellige kategorier; Visuelle, auditive, olfaktiske (lukt), bilder knyttet til smak, taktile bilder som handler om berøring, organiske bilder knyttet til alt levende, og kinestetiske bilder som har med bevegelse å gjøre (Janss & Refsum, 2022, s. 87). Dersom flere bilder blir kombinert, eksempelvis at man får et mentalt bilde i hode hvor det er bevegelse, men også organisk material, kalles det *synestesi* (Janss & Refsum, 2022, s. 88). I diktene jeg har valgt ut skal vi se at det er mange mentale bilder som passer inn i de forskjellige kategoriene over.

3.2 Året som syklus

Diktsamlingen er lagt opp som en syklus. Det vil si at vi følger historien gjennom våren, sommeren, høsten og vinteren. Syklusstrukturen blir bekreftet gjennom bruken av illustrasjonene og noen verbale markører for årtidsskifter slik som eksempelvis tittelen på det første diktet i vinterkapittelet: «Villvinter» (s.49). Denne måten å legge opp en fortelling i barnelitteraturen på skriver Virginia L. Wolf om i forskningsartikkelen «The Cycle of the Seasons: Without and Within Time» (Wolf, 1986). Wolf påpeker at man ser på våren som barndommen, sommeren som ungdomstiden, høsten som modningsprosessen og vinteren handler om alderdommen. Wolf med referanse til Northrop Freye skriver at man finner forskjellige plott koblet til sesongene. Om våren er det ofte komedie, om sommeren er det kjærlighet og romanse, om høsten er det tragedie og om vinteren ironi. Wolf sier også at en hel syklus, i den forstand et helt liv, kan vise til at noe forblir permanent, fordi det kommer om igjen. På den annen side mener Wolf at syklusen også kan vise til permanent endring,

fordi sesongene alltid vil skifte, og slik vil det alltid komme endringer (Wolf 1986, s.192-193).

Dette er relevant for min nærlesing fordi det vil være interessant å se nærmere på motiviske og tematiske bevegelser hos dikt-jeget, jenten, gjennom året, gjennom syklusen. Det kan være spennende å se om bevegelser jenten har gjennom årstidene følger en struktur slik som Wolf påpeker, og hva eventuelle likheter og ulikheter er. Ettersom *Eg er eg er eg er* følger ett år hos jenten, og ikke et helt liv, så forventer jeg at det vil være ulikheter, og alderdommen hos jenten inntreffer naturligvis ikke. Oftedal Andersen viser også til dette grepet i forskningsartikkelen sin. Han påpeker at syklusen er en klassisk måte å strukturere barnelyrikk på, men at det ofte er snakk om et helt liv, og ikke bare et år, slik som det er her hos Lillegraven (Andersen, 2020, s. 60). Ettersom Andersen tar utgangspunkt i Nietzsche og vitalismen, så knytter han livssyklusen opp mot bestefarens død på vinteren, som er et viktig motiv i diktsamlingen (Andersen, 2020, s.61). Slik kan det også argumenteres for at alderdommen er til stede som et motiv i diktsamlingen ved at bestefaren er til stede, og dør. Jeg legger vekt på årssyklusen som kan fortelle meg noe om bevegelsene hos jenten. Ved å ta hensyn til syklusstrukturen i min nærlesing kan det kanskje bli enda tydeligere hvordan bevegelse blir fremstilt på et motivisk og tematisk nivå.

3.3 Kroppslig litterasitet

Det er, som nevnt innledningsvis, en økende forskning på bevegelse, og Heid Osnes sin bok *Kroppslig Litterasitet* er et relevant bidrag. I boken introduserer Osnes oss for begrepet Kroppslig litterasitet (Osnes, 2020). Boken baserer seg blant annet på teori om *physical literacy* av Margaret Whitehead. Vi kjenner nok literacy-begrepet best fra fagfeltet i språk, og UNESCO definerer literacy som å kunne identifisere, forstå, tolke, skape og kommunisere i en mer og mer digital, informasjonsbasert verden som hele tiden er i endring (unesco, 2024). Kroppslig litterasitet kan forstås som helhetlige tanker rundt kropp og bevegelse og kompetanse i dette; Osnes viser til Whitehead sin definisjon av kroppslig litterasitet: «med utgangspunkt i individets egne potensialer kan kroppslig litterasitet forklares som summen av motivasjon, selvtillit, motorisk kompetanse, kunnskap og forståelse knyttet til å være i fysisk aktivitet og å opprettholde slik aktivitet gjennom hele livet» (Osnes, 2021, s. 22). Vi kan

dermed si at literacy-begrepet handler om kompetanse og å mestre noe, enten det er på et mer faglig og språklig nivå, eller et kroppslig nivå.

Det skilles i boken mellom et dualistisk og holistisk syn på kroppen (Osnes, 2021). Descartes er en av filosofene som har vært med å fremme det dualistiske synet, hvor man rett og slett ser vekk fra kroppen, og tenker at det er hodet og tankene som er viktig (Osnes, 2021, s.19).

Dette skriver også Gunn Engelsrud om i boken «Hva er kropp» (Engelsrud, 2019). Engelsrud mener at det har fått store konsekvenser at vi tenker på kropp og sinn som adskilt. Blant annet har det ført til at vi skiller mellom det psykiske og det fysiske, og vi underkjenner gjerne når kroppen prøver å fortelle oss noe. Det å tenke ble overvurdert i den forstand at man tenkte at det bare var slik ekte kunnskap kunne oppstå. Kroppen ble noe sekundært, som et objekt. (Engelsrud, 2019, s.27).

Den første som fremmet det holistiske synet var filosofen Maurice Merleau-Ponty, som sa at mennesket eksisterte ved å være i bevegelse og ved å bruke kroppen (Osnes, 2021, s.20). Han mente at man *er* sin egen kropp, og at man lærer gjennom å bevege seg. Dette er fordi kroppen da gjør seg erfaringer som blir lagret (Osnes, 2021, s.21). Engelsrud, med bakgrunn i Merleau-Ponty sine teorier, påpeker at følelsene våre også er i kroppen, og på denne måten er man i verden. Man blir født av en kropp, og man må ta hensyn til andres kropper (Engelsrud, 2019, s.31). Gjennom bevegelse av kroppen kan man oppleve verden, og det er forskjellig hvordan vi ønsker, kan og tør å bevege oss. Det som er felles for oss er at vi alle oppdager verden gjennom å bevege oss (Engelsrud, 2019, s.119-120). Osnes skriver om barnet i bevegelse, og det Merleau-Ponty beskriver som egenkroppen. Egenkroppen handler om at bevisstheten sitter i hele kroppen. Barnets kunnskap og bevissthet blir dermed *kroppsliggjort*. Barn som beveger seg, får nye erfaringer (Osnes, 2021, s.53). Det er derfor viktig at barn får muligheter til å bli kjent med kroppen, utfordre den og se hvilke muligheter man har. På denne måten kan barn bygge opp sin kroppslige litterasitet (Osnes, 2021, s.64). Osnes påpeker at inaktivitet er et stort problem i dagens samfunn, som også ble nevnt innledningsvis i denne oppgaven. Osnes skriver videre at det å skape motivasjon er avgjørende for å få på plass gode vaner tidlig, og være i aktivitet og bevegelse regelmessig (Osnes, 2021, s.25).

Det er mye mer som kunne vært sagt om kropp, bevegelse, og Merleau-Ponty, men jeg har nå trukket frem det jeg mener er relevant for min oppgave. Kroppslig litterasitet er et relevant begrep fordi kjernen i min oppgave er bevegelse. Ved å se på skjønnlitteratur og hvordan

bevegelse blir beskrevet i diktsamlingen til Lillegraven, vil man også kunne koble på kroppslig litterasitet. Hvilke erfaringer gjør jenten i diktsamlingen seg, og utvikler hun kroppslig litterasitet? I avsluttende del av oppgaven min vil også kroppslig litterasitet bli trukket inn og diskutert.

4 Nærlesing

Barnelitteraturen er full av barn og skapninger i bevegelse. Ronja Røverdatter hopper over Helvetesgapet, Tonje Glimmerdal suser ned Glimmerdalen på ski. Heidi går og bor oppe i alpene hos bestefaren, sterke Pippi Langstrømpe kan løfte sin egen hest, og Klatremus løper, og klatrer opp i et tre for å unnsnippe Mikkel Rev. Gleden ved, og betydningen av bevegelsene er svært ulike i barnelitteraturen og fortjener å bli lagt merke til. I diktsamlingen til Ruth Lillegraven *Eg er eg er eg er* vil jeg, som nevnt, fokusere på bevegelse på to måter. Den første måten handler om den fysiske aktiviteten, bevegelse på et motivisk plan. I de fire diktene jeg har valgt ut, «Sommersval», «Hjartet mitt», «Mi vogge» og «Eg er eg er eg er» finner vi disse bevegelsene. I tillegg skal jeg se på bevegelser som opptrer i flere dikt. Det er interessant at det også er bevegelse på et tematisk plan, den andre måten jeg skal se på bevegelse på. Diktene handler om en modningsprosess og en utvikling hos dikt-jeget, jenten, gjennom syklusen året. Jeg vil begynne min nærlesing med å se nærmere på diktet «Sommersval», som er det første diktet i sommerkapittelet (s.19).

4.1 «Sommersval»

Sommersval

den beste tida

stupesvabergsommar
sommarfuglsussommar
syklesvinsesvansesommar

dirredampedagar
dusdisdoggdagar
dudududagar

(Lillegraven, 2016, s.19)

Dette diktet kobler oss som lesere rett på de gode følelsene knyttet til de beste sommerdagene med sol, varme, sjø og late dager. Man kan fornemme lukten av sjøen, og huske kulden i det

den soloppvarmede kroppen brøt den kaldere sjøoverflaten. Som voksen leser minnes jeg den stillhet og ro som gjorde at man kunne høre insektene suse. Om morgenen gikk man barbeint ut i gresset og ble våt av doggen, på dagtid var det så varmt at man kunne se varmebølgene fra asfalten som dirret i varmen. Det er sikkert flere enn meg som husker følelsen av å gå ut i shorts og sette seg på sykkelen, med håp om å unngå skrubbsår og beryktede «sommerknær». Det er disse følelsene og bildene som vekkes når jeg leser diktet. «Den beste tida» viser til en lys og glad tid før alt det voksne begynner. En sommer uten bekymringer, hvor tiden føles uendelig og man kan bestemme dagene helt selv. På grunn av de lydlige kvalitetene i diktet er det lett å tenke tilbake på gode sommerminner. Dette kommer jeg tilbake til litt senere.

Det er to motiviske bevegelser man umiddelbart legger merke til i dette diktet; stupe og sykle. Det er stupe jeg kommer til å legge mest vekt på, fordi denne bevegelsen også går igjen på forsiden og i sommerillustrasjonen. Diktet kan dermed knyttes opp mot disse to illustrasjonene. Jeg skal derfor se nærmere på bevegelsen å stupe på et motivisk og tematisk nivå. Jeg vil etterpå se på diktet i sammenheng med sommerillustrasjonen.

Verselinjen «stupesvabergssommer» kan vise til en sommer full av stuping. På et helt motivisk plan vises det gjerne til at hun gjennomfører det å stupe, mange ganger, i løpet av sommeren. Diktet er fullt av glede, og stupingen kan dermed sies å være koblet til denne følelsen. Jenten er i fysisk aktivitet, og hun er motivert for det, kanskje fordi hun synes det er gøy å stupe. Dette er det viktigste når det kommer til å utvikle kroppslig litterasitet, at man har motivasjonen, og denne kan komme gjennom gleden av å være i aktivitet og av å mestre noe. Som barn får man nye erfaringer når man beveger seg. Når jenten stuper, kan det argumenteres for at hun utfordrer kroppen, blir kjent med den, og ser hva hun får til. Jenten gjør det Heid Osnes (2021, s.53), med referanse til Merleu-Ponty, vil kalle å kroppsliggjøre kunnskapen hun har om å stupe. På denne måten forsterkes jentens selvstendighet og dette støtter også opp under modningen hun går gjennom. Jenten gjør seg kroppslige erfaringer og bygger opp sin kroppslige litterasitet.

Man er ofte en viss alder før man har lært seg å stupe, hvis man i det hele tatt lærer seg det, det er ikke en bevegelse alle voksne mestrer. For å stupe må man kunne dykke, holde pusten, svømme til overflaten igjen, og kunne svømme inn til land igjen, dette husker man gjerne fra sin egen svømmeopplæring som barn. Å stupe er, på grunn av alle forkunnskaper en må besitte, en bevegelse som tangerer mot det voksne, heller enn mot det barnlige. Det aller

viktigste ved å kunne stupe er likevel kanskje å være modig nok til å tørre å gjøre det, for det er det ikke alle som er.

På et mer tematisk nivå kan «stupesvabergsommer» ha en overført betydning. Å stupe kan vise til at jenten vokser til, hun stuper mot de voksnes verden, hun går inn i en ungdomstid, som er ukjent. Når man stuper er det ikke alltid man ser hvor dypt det er. Man kan ikke helt se hvor man ender opp. Derfor kan det argumenteres for at jenten stuper mot noe ukjent. På samme måte kan hun ikke helt vite hva som møter henne når hun går fra barn til ung, og det kan tenkes at hun synes det er skummelt. På den annen side virker hun klar for å gå «det ukjente» i møte fordi hun tør å ta sats, hun er tøff og gjennomfører, og hun stuper. Tematisk kan det også handle om en identitetsutvikling, som ofte henger tett sammen med puberteten.

Jenten går inn i en sommer hvor hun gjør seg nye erfaringer. «Det ukjente dypet» kan forstås som alt det nye hun opplever, som å være forelsket, å vokse til, å oppleve motstridende følelser. I sommerkapittelet kjenner hun på mange ulike følelser. I diktet «Stor og liten» (s.21), står det blant annet at: «eg veks / strekkjer meg / mot himmelen» og: «nokre dagar er eg / likevel mindre enn før» (s.21). Jenten opplever her at hun vokser, men at hun samtidig føler seg liten og usikker, og det kan tolkes som at hun står litt fast mellom de kroppslige endringene som skjer, og det hun kjenner på følelsesmessig. Hun er på mange måter fremdeles et barn når det videre står: «nokre dagar lengtar eg / etter å klatre opp / i kviletreet // opp i treet og / ned i eit reir» (s.21). Jenten trenger fremdeles omsorg og å bli tatt vare på i «reiret». Hun er samtidig forelsket og: «kjærleik får meg til / å stige opp opp opp» står det i diktet «Kjærleik» (s.23). Videre tenker jenten på alt hun vil og ikke vil: «eg vil *ikkje* leggje meg» slår hun bastant fast i diktet «Å flyte av garde» (s.25). Det er noe veldig barnlig og viljesterkt over et slikt utsagn. Samtidig ønsker hun også å: «ein dag skal eg stå / på den største scena // klatre det høgste fjellet // og sjefe over alle sjefar» (s.27). Hun har store drømmer om alt hun skal gjøre når hun vokser til, samtidig som disse utsagnene også kan fremstå noe umodent. Jenten har mange tanker, sterk vilje, og hun dras i ulike retninger på en og samme tid. Dersom man leser disse diktene som står i sommerkapittelet, i en sammenheng med «Sommersval», vil man som leser oppleve diktet som en rolig åpning mot spennende tider som begynner. Dette kan sammenlignes med å stå helt i ro på et svaberg, for så å kaste seg utfor og ikke vite hva man stuper mot. Dermed kan «stupesvabergsommer» også på tematisk nivå vise til en sommer full av nye følelser, nye opplevelser og ny vilje rundt hvem man er, hva man vil, og hvem man ønsker å være.

Som nevnt innledningsvis er dette muligens det diktet i hele diktsamlingen som har flest fremtredende lydlig kvaliteter. Dette er fordi allitterasjon er brukt så gjennomgående i strofe to og tre. Janss og Refsum forklarer allitterasjon som lydlikhet mellom konsonanter eller stavelser i starten av ord. Det er et virkemiddel som kan bidra til rytme i et dikt (Janss & Refsum, 2022, s. 63-66). I boken *Månen den gule* av Sigrid Bø Grønstøl, som handler om vuggesangstradisjonens betydning som den første poesien, peker hun på at barn finner glede i tonefall og lyd, lenge før de forstår ord. Grønstøl argumenterer for at i poesien trenger ikke ordene å bety noe for å ha appell. Man kan ha stor glede av lydlig kvaliteter og *nonsense*-språk. Når en voksen snakker til en liten baby er det nettopp variasjoner i tonefall, og nynning, babling og pludring som er sterkest (Grønstøl, 2005, s. 23). Dette kan tolkes i retning av at det lydlig i dikt og vuggesanger ikke nødvendigvis trenger å bety noe for at det skal være til glede.

I diktet «Sommersval» har de lydlig strofene og verselinjene likevel semantisk betydning. Eksempelvis «Sommerfulgsussommar» - her er det tre ord: sommerfugl, sus og sommer. Sammen kan de skape et mentalt bilde av sommerfugler som flyr rundt på sommerstid. Sus kan sies å være et onomatopoetikon og kan gi assosiasjoner til lyd man hører om sommeren, for eksempel bier som summer og suser. Et slikt lydlig bilde er et poetisk mentalt bilde som kalles et auditivt bilde (Janss & Refsum, 2022, s.87). Videre viser «syklesvinsesvansesommar» til den fysiske aktiviteten det er å sykle, samtidig som «svinse» og «svanse» kan gi assosiasjoner til å henge litt rundt om, surre rundt og slappe av. Disse lydlig ordene kan også koble oss på lydene som lages når man sykler. Dermed er man nesten med på sykkelturen, fordi diktet er så lydlig at man kan høre hvordan det er å sykle når det «svinser» og «svanser». Dette gir et auditivt mentalt bilde, så vel som et kinestetisk. Dermed er det synestesi ved at to mentale bilder kombineres (Janss & Refsum, 2022, s. 87).

I dette diktet er det også elementer av kjærlighet i siste verselinje; «dudududagar» hvor «du» mest sannsynlig henviser til personen som jenten er forelsket i. Grunnen til at dette kan være personen hun liker, er fordi personen² blir nevnt flere ganger i vår-kapittelet, hvor personen refereres til som «du» og «deg», eksempelvis i diktet «Skimrande»(s.11) hvor det blir tydelig

² Jeg har valgt å skrive «personen» jenten liker, fordi jeg ikke finner eksplisitt at jenten liker en gutt. For meg står det åpent om det er en jente eller gutt. Tidligere forskning, bl.a. av Marianne Røskeland, og Hadle Oftedal Andersen refererer til personen som en gutt.

at jenten har et godt øye til hen: «du skrapar med foten / og pratar med munnen // løftar blikket, ser på meg» og hvor hun avslutningsvis forteller at: «etterpå blæs det fönvind / i villjente hjartet // alt hoppar, dansar og ler» (s.11). Yvonne Skudalsnes peker i sin masteroppgave på at «dudududagar» også kan referere til dager hvor jenten prioriterer seg selv, og ikke tenker så mye på andre. Likevel mener Skudalsnes også at det kan referere til gutten hun er forelsket i, og hun baserer seg på diktet «alle gutane» hvor det refereres til et «du», som Skudalsnes tenker er en gutt (Skudalsnes, 2020, s.48). Dersom diktet handler om at jenten har dager hvor hun prioriterer seg selv, mener jeg at det ville vært mer nærliggende at det hadde stått: «egegedagar», eller noe lignende.

Min nærlesing argumenterer for at det er personen jenten er forelsket i, som det refereres til ved å bruke «dudududagar». Fordi dette «du»-et blir nevnt flere ganger gjennom hele diktsamlingen som en person jenten er forelsket i. Ut ifra min nærlesing er det ikke sikkert hvilket kjønn jenten er forelsket i, og det er heller ikke av betydning, forelskelse er forelskelse. Grunnen til at jeg mener man ikke kan vite hvilket kjønn det er jenten er forelsket i, er fordi, at det i diktet «Alle gutane» (s.10) også handler om jentene, og det er tydelig at det er jenter og gutter som står i en gate. Vi får ikke vite om «du» er en gutt eller jente her, eller noe annet sted i diktsamlingen. Det kan på den annen side tenkes at fordi tittelen er «Alle gutane» og jenten derfor er ekstra oppmerksom på guttene, så er det kanskje mer sannsynlig at hun er forelsket i en gutt. På den annen side er det ofte våre egne forutinntatte holdninger som gjør denne koblingen. På vegne av andre barn som leser denne diktsamlingen og kanskje kan kjenne seg igjen, uavhengig av kjønn og legning, kan det argumenteres for å være viktig å ikke legge slike føringer når det ikke står eksplisitt. Flere vil da kunne kjenne seg igjen i jenten i diktsamlingen og favne om fortellingen, fordi den ikke er begrenset til en heteronormativ forelskelse. Grunnen til at forelskelse er relevant i min nærlesing er fordi forelskelse vitner om en modning, en utvikling, og dette er bevegelse på tematisk nivå. Det skal jeg se nærmere på litt senere.

Illustrasjonen som åpner sommerkapittelet i diktsamlingen, er på siden før diktet «Sommersval». Det er et dobbeltoppslag av det samme bildet som er på utsiden av boken, med jenten i simultansuksesjon, men i denne versjonen av illustrasjonen får vi også se jenten en tredje gang; i luften mens hun treffer vannet med armer og hodet, og stuper mot dypet. Denne siste illustrasjonen av jenten fremstår også annerledes, hun er sikrere i sine bevegelser, med armene strak og en ny lengde og styrke i kroppen, hun mestrer stupet. Når jenten er i

luften, virker hun mer usikker og barnlig. Når man er et barn har man gjerne ikke alltid så god kroppslig kontroll, men jo eldre man blir, jo bedre kroppslig kontroll får man som regel. Dette kan vise til den overgangen jenten er i, fra barnet som er i fritt fall, til ungdommen som treffer vannet. Fra det usikre barnet i luften, til den litt mer sikre ungdommen som treffer vannet og skal videre mot dypet. Dette er de illustrasjonene som viser bevegelse i diktsamlingen. På et motivisk nivå vises det til en jente som tar sats og stuper fra et svaberg, men på et tematisk nivå kan det tolkes mot utviklingen hvor man går fra barn til ung.

Figur 2 - Eg er eg er eg er. s.16 og 17. Gjengitt med tillatelse

Man kan argumentere for at det mellom illustrasjonen og diktet foregår det Agnes-Margrethe Bjorvand kaller en funksjonell spesialisering (Bjorvand, 2014). Funksjonell spesialisering innebærer at illustrasjonen og diktet avlaster hverandre og formidler litt ulik informasjon. Samtidig kan det argumenteres for at det også foregår en multimodal redundans, dette betyr at bilde og tekst formidler noenlunde det samme, men gjerne på forskjellige måter, nettopp fordi bilde og tekst aldri kan si nøyaktig det samme (Bjorvand, 2014, s. 136). I dette diktet hentes elementer fra illustrasjonen frem i andre strofe: «stupesvabergsommar», på denne måten foregår det en multimodal redundans, fordi bilde og tekst formidler litt det samme. På den annen side er det mye som blir sagt i diktet som illustrasjonen ikke formidler, slik som «sommerfuglsussommar» og «syklesvinesvansesommar», og dermed avlaster diktet

illustrasjonen, det er funksjonell spesialisering. Samtidig avlaster også illustrasjonen diktet, ved at man ser jenten i flere bevegelser, og ved at det på tematisk nivå handler om en kroppslig og mental utvikling fra barn til ung. Når en slik avlastning foregår begge veier kalles det også funksjonell spesialisering (Bjorvand, 2014, s. 136).

Oftedal Andersen ser også på illustrasjonene i sin forskningsartikkel. Han mener også at jenten fremstår «klossete – i svevet» (Andersen, 2020, s.57). Han mener videre at den unge leseren kanskje vil overse at det å bryte vannoverflaten kan kobles til at noe nytt skjer, slik som puberteten er. Han mener at det kan ses på som å bryte elementet, som vann er, og stige opp av vannet som en ny person, og at dette kan være overgangen til puberteten. Han viser til at det «Å stupa uti» (Andersen, 2020, s.57) er en klisjé, så dermed må det kunne forventes at man leser om noe som vil forandre livet (Andersen, 2020, s.57). Oftedal Andersen sine bemerkninger er interessante, og ligner på de observasjonene som jeg selv legger merke til i min nærlesing. Ulikheten er likevel at Oftedal Andersen leser diktsamlingen ut ifra vitalismen, og dermed tenker seg at det kommer en «ny» forvandlet person opp fra vannet. I min nærlesing legges det mer søkelys på at jenten stuper ut i det ukjente, og at hun skal mot det «ukjente dypet». Samtidig peker både hans, og min nærlesing på at det er en overgang fra barn til ung som er i ferd med å skje, og at stupet viser dette. Verselinjen «stupesvabergsommer» kan, sammen med illustrasjonen, være et frempek mot endringene jenten skal gjennom. I min nærlesing argumenteres det for at bevegelsen å stupe, på et tematisk nivå bare markerer begynnelsen på en endringsreise mot «det ukjente» som kan være ungdomstiden, med alt det innebærer av nye følelser og erfaringer, og videre mot en identitetsutvikling. Dette stemmer også godt med Wolf sin teori om syklus, at det i barnelitteratur er om sommeren ungdomstiden begynner. For min nærlesing med fokus på bevegelse vil det være betydningsfullt å vite at denne ungdomstiden også innehar bevegelser, som å stupe, og også en endring, som er bevegelse på tematisk nivå, fordi jenten går fra barn til ung.

I min nærlesing av diktet «Sommersval» har jeg sett på bevegelsen å stupe, på et motivisk nivå, som en ferdighet man kan mestre, og som er tett forbundet med glede. Det er en bevegelse som tangerer mot det voksne. Samtidig kan man se på stuping på et mer tematisk nivå, hvor det kan forstås som at jenten stuper mot noe ukjent. Jenten er i bevegelse, hun er fysisk aktiv, samtidig er hun i endring, hun er i utvikling, som også er en form for bevegelse.

Dette er interessant å ta med videre. En følelse som går igjen i sommerkapittelet er forelskelse, og i denne diktsamlingen handler det nok om den første forelskelsen. Jeg skal nå se nærmere på hvordan forelskelse og utvikling blir tematisert gjennom diktsamlingen og hva dette kan fortelle oss om bevegelse motivisk og tematisk.

4.2 Sentrale gjentakende bevegelser

Hva kan sparring av en ball, dans, og klatring i trær fortelle oss om bevegelse? Det er dette jeg nå skal se nærmere på. I dette kapittelet skal jeg gå på tvers av diktene og se på noen bevegelser som går igjen i flere dikt gjennom hele samlingen. Disse bevegelsene er sentrale i diktsamlingen og hos jenten vi følger. Jeg skal derfor se på hva disse bevegelsene kan fortelle oss både på et motivisk og tematisk nivå.

4.2.1 Ballen går «opp opp opp»

Kjærleik

kjærleik
bur overalt

kjærleik bur
i sparkeykkelen din
i jakka di og skoa dine

kjærleik får meg til
å stige opp opp opp
som ballen du sparkar
mot himmelen

Rett i bakken

Kjærleik
Gjer som han vil

(Lillegraven, 2016, s.23)

I «Sommersval» så vi at jenten snakket om «dudududagar» som viser til personen jenten er forelsket i. Som jeg nevnte da, kan forelskelse også sies å være bevegelse på tematisk nivå, fordi det viser til en modning hos jenten, en endring eller utvikling. Vi skal nå se litt nærmere på en annen bevegelse som knyttes til forelskelse, nemlig en ball i bevegelse. Selv om bevegelsen ikke er menneskelig, er ballens bevegelse ofte satt i gang av et menneske. Som barn har man mye glede av alle de bevegelsene man kan utføre med en ball, slik som å sparke, kaste, trikse med, trille ball, og så videre. En ball kan riktignok ikke være i bevegelse dersom ikke eksempelvis noe levende, slik som et barn, har overført sin bevegelsesenergi til ballen.

Ballen blir først nevnt i diktet «Kjærleik» (s.23) i sommerkapittelet, som vist over. Jenten sammenligner ballen som man sparker mot himmelen med kjærligheten når det står: “kjærleik får meg til / å stige opp opp opp // som ballen du sparker / mot himmelen”. Gjentakelse er et viktig virkemiddel her når “opp opp opp” blir gjentatt tre ganger. Dette forsterker effekten kjærlighet har på dikt-jeget. Hun sammenligner hvordan hun stiger “opp opp opp” med hvordan ballen sparkes mot himmelen. Ballen som sparkes mot himmelen er en metafor for de følelsene jenten kjenner på rundt forelskelsen. Det er som om jenten stiger til himmels. Å stige er i seg selv en bevegelse, det er dermed to bevegelsener som blir sammenlignet opp mot hverandre. Jenten som «stiger» «opp opp opp» følelsesmessig, og ballen som sparkes mot himmelen. Både ballen og jenten er på vei opp. De er i bevegelse på vei oppover. Motivisk er det ballen som er på vei opp. Tematisk er det jenten som er på vei opp. Dette kan tolkes som at jenten føler seg som ballen, lett og svevende i luften. Det kan virke som at det for jenten er lettere å beskrive hvordan hun føler seg ved å vise til bevegelsene til ballen. Ballen blir på denne måten et verktøy for å få grep rundt egne følelser. Jenten bruker bevegelsener for å uttrykke sine følelser rundt forelskelse; Hun ser personen hun er forelsket i sparke en ball og sammenligner sine følelser med denne ballen som går oppover.

Bevegelsene blir dermed forbundet med hvordan en forelskelse føles. Bevegelsene er forbundet med gode følelser slik som en forelskelse ofte er, som gjerne ofte er lett og svevende.

I høstkapittelet i diktet «Rett i bakken» (s.34) er neste gang ballen blir nevnt. Diktet handler om en kjærlighet som tar slutt. Her blir en strofe fra diktet «Kjærleik» gjentatt: “Kjærleik får meg til / å stige opp opp opp”. Dette gir en gjentakelse som kan vise til at dette diktet kan leses i sammenheng med diktet «Kjærleik». I neste strofe blir det bekreftet at kjærligheten har

tatt slutt: “berre for å falle / ned ned ned // treffe bakken som / ball mot grus”. Ballen som gikk mot himmelen i diktet «Kjærleik» har nå falt ned og truffet bakken, og kjærligheten som fikk jenten til å stige opp har nå fått henne til å falle ned. “Ball mot grus” gir et mentalt bilde av en ball som treffer grusen hardt. Dette er det Janss & Refsum (2022) beskriver som et auditivt mentalt bilde, for man kan som leser nesten høre ballen treffe grusen. Bevegelsen i dette mentale bildet gjør også at det er et kinestetisk mentalt bilde. Ballen treffer grusen; Det er hardt, det er brutalt, det er momentant. Slik som kjærligheten kan være.

To dikt senere kommer diktet «Vondt hjarte» (s.36) som handler om kjærlighetssorg. Her blir ballen nevnt igjen: “og ballen som steig / mot himmelen og / fall mot grusen / han ligg i buskane / gøynd og gløynd / som eg». Jenten sammenligner seg selv igjen med ballen, og nå er hun gjemt og glemt i en busk. Personen som hun en gang likte har glemt henne og hun har vondt i hjertet og kjærlighetssorg. Dette kommer til uttrykk på mange måter i diktet, blant annet i strofe fem: “no er alt berre stille og grått / stille og grått”. Ordene og gjentakelsen setter en trist stemning i diktet. Ballen er ikke i bevegelse lenger, den ligger helt i ro i en busk. Det er ellers ingen bevegelser i dette diktet. Det er rett og slett fravær av bevegelse, som setter en trist stemning over diktet. Denne utviklingen i kjærlighetslivet stemmer med det Wolf (1986) med referanse til Freye viste til om forskjellige plott koblet til sesongene. Det er forelskelse om sommeren for jenten, og tragedie om høsten fordi hun får kjærlighetssorg. Slik kan syklusstrukturen vise og bekrefte at det er bevegelse på tematisk nivå, ved at det er endringer hos jenten. Hun går fra å være forelsket om sommeren til å ha kjærlighetssorg om høsten, og disse følelsene er mest sannsynlig nye for henne. De nye erfaringene hun gjør seg kan kobles til modning, som Wolf (1986) også pekte på var vanligere i høstsesongen.

En opplevelse som sies å være en del av overgangen fra barn til ungdom er ofte den første forelskelsen. Når den første forelskelsen her tar slutt, er det ingen bevegelser. De tidligere bevegelsene slik som hopping, dansing, å stige opp, som alle er forbundet med gode følelser, er ikke til stede. Dette forsterker enda mer tolkningen mot at disse bevegelsene er forbundet med gode følelser, ved at de er fraværende når jenten har vonde følelser slik som kjærlighetssorg. De vonde følelsene er dermed forbundet med mindre bevegelse i denne sammenhengen. Det må likevel påpekes at andre steder i diktsamlingen kan fravær av bevegelse også være knyttet til glede, blant annet viser illustrasjonen i vårkapittelet jenten med hendene bak hodet som ligger og hviler på et pledd i grønne skoglignende omgivelser.

Dette bildet viser en behagelig hvileposisjon i fine naturomgivelser og gir gode assosiasjoner til å være i ro og nyte naturen. Dermed er det ikke slik at hver gang jenten er i ro så har hun det vondt, og hver gang hun er i bevegelse så er hun glad. Likevel er hun ikke i bevegelse når hun har kjærlighets sorg.

4.2.2 Dans

Vi skal nå se litt videre på forelskelse, gjennom en annen kroppslig bevegelse; dansen. Dans er en bevegelse som finnes i alle kulturer, og som man mener har vært til stede i de aller første menneskesamfunn. Dans er både fysisk aktivitet, sosialt, underholdning og kunst. Det skilles også mellom samværsdans hvor man er sosial, og scenisk dans. Scenisk dans kan for eksempel være ballett. Samværsdans kan for eksempel være selskapsdans (Fiskvik, 2022). Engelsrud (2006) skriver også om dans i *Hva er kropp*. Hun viser til at dans brukes som en måte å være sammen og være i kontakt på og at det å danse og bruke rytmer er en av våre eldste måter å uttrykke oss på (Engelsrud, 2006, s.104-105).

Dansing som bevegelse blir først introdusert i diktet «Skimrande» (s.11). I dette diktet snakker dikt-jeget til et «du» som mest sannsynlig er personen hun er forelsket i: «du skrapar med foten/og pratar med munnen//løftar blikket, ser på meg/som sol og sjø og sky». Etter at personen har sett på henne skjer det noe i kroppen til jenten: «alt hoppar, dansar og ler». Dette kan tolkes som kriblinger i kroppen som kommer med en forelskelse. Det er ikke motiviske bevegelser som beskrives, men et språklig bilde på at jenten får gode følelser i kroppen. Disse følelsene blir beskrevet som bevegelsene «hoppe» og «danse». Slik forklares forelskelse og glede ved å ta i bruk bevegelser som et verktøy for å uttrykke følelsene.

Det andre diktet dansing nevnes i, er diktet «I trappa» (s.24), som handler om at jenten og personen hun er forelsket i står i en trapp. De nærmer seg hverandre mer og mer, helt til: «munn mot munn / eller nesten munn / mot munn // neste gong ---» avsluttes diktet med. Dette diktet kommer rett etter «Kjærleik» (s.23) som vi nettopp har sett på, og tråden med ballen tas opp igjen ved at diktet åpner med «opp opp opp». Diktet i sin helhet er slik:

I trappa

opp opp opp

danse danse
fram og tilbake
rundt og rundt
nærare, nærare

trille og trylle deg
sjølv bli trilla og trylla
meir og meir du skin

håret og hendene
Nærare, nærare

kinn mot kinn
panne mot panne
Nærare, nærare

munns mot munns
eller nesten munns
mot munns

neste gong ---

(Lillegraven, 2016, s.24)

Dette diktet nevner «danse» som bevegelse innledningsvis, men når man leser diktet blir hele diktet som en pardans, eller samværsdans, hvor to personer kommer nærmere hverandre, og det oppstår en intimitet og spenning i det som kanskje kan skje. På denne måten kan diktet sies å skape et mentalt kinestetisk bilde. Kinestetiske mentale bilder husker vi er de som har med bevegelse å gjøre (Janss & Refsum, 2022, s. 87). Ansiktene deres kommer nærmere og nærmere og man forventer kanskje et kyss, som nesten skjer. Det blir en kjærlighetsdans, hvor de «danser» fram og tilbake, rundt, og nærmere og nærmere hverandre. I dette diktet handler det på et tematisk nivå om en spenning som oppstår når to personer som liker hverandre står i en trapp og kommer mer og mer i kontakt gjennom kroppslige bevegelser. Det er forelskelsen

som styrer dem. Dansing som bevegelse kan dermed sies å her brukes for å beskrive forelskelse og spenningen som følger med, og hvordan kroppen da oppfører seg, ved å forsiktig nærme seg hverandre.

Det siste diktet jeg vil trekke frem er «Eg vil» (s.34) som åpner slik: «her er eg // eg vil flyte / med den svarte elva / danse med dei gule lauva». Dette diktet handler om noe annet enn forelskelse. Diktet består av syv strofer og slutter med «eg vil eg vil eg vil». Dette diktet spiller på tittelen *Eg er eg er eg er*, og «er» er byttet ut med «vil». Gjentakelsens effekt lager en forsterkelse som for å understreke at jenten virkelig *vil*. Dansing blir nevnt en gang til i dette diktet, i tredje siste strofe: «vil flyte og danse / segle og fly». Dette diktet er det andre diktet i høstkapittelet og det at jenten ønsker å danse med det gule løvet kan vise til at høsten er fremtredende. Her kan det virke som at jenten ønsker å både være i bevegelse ved å ville danse, men også være roligere ved å ville flyte med elven. Diktet fremstår som en hyllest til høsten, og fremhever skiftninger i været og omgivelsene. Her er det kinestetiske mentale bildet (danse) knyttet sammen med det organiske mentale bildet (gult løv), dette husker vi het synestesi (Janss & Refsum, 2022, s. 88). Her kombineres altså det organiske med bevegelser, og man får gjerne et mentalt bilde av en jente som danser rundt i løv som daler ned på bakken, eller løv som blir kastet opp i luften og danset i. Det kan sies å være noe litt barnlig over å glede seg over gule løv man kan bevege seg i. På et tematisk nivå kan dette vise til at jenten er i en modningsprosess hvor en del av henne er barnlig og vil danse i løvet, og hvor en annen del av henne er roligere, kanskje mer moden, og vil flyte med elven. I dette diktet vil hun også seile med bølgene og fly med fuglen, og alle disse ønskene om bevegelser kan vise til at hun ønsker å være fri til å gjøre det hun vil.

Dansens rolle i diktsamlingen kan sies å være for å beskrive gode følelser slik som glede, og forelskelse. På motivisk nivå kribler det i jenten og hun forklarer det med at alt blant annet danser. På et tematisk nivå er hun forelsket og spent og beskriver det som skjer i trappen med personen hun liker som en dans. Det er to personer som nærmer seg med kroppene sine og i denne forelskelsen oppstår det en «dans» som fører dem nærmere og nærmere. Diktet «Eg vil» kan tolkes som et ønske om å bevege seg, men også flyte med elven, være fri som fuglen og åpen som havet. Tematisk ser vi at det er mye bevegelse, ved at det er forelskelse, og ved at det er en modningsprosess som pågår. Jeg skal nå se litt nærmere på hvordan en annen bevegelse også kan fortelle oss om bevegelse på motivisk og tematisk nivå.

4.2.3 Klatring som bilde på utvikling

Stemmene inni

stemmene inni meg
masar verre enn
mamma og
pappa

hei hei, seier ei
nei nei, seier ei

ver glad, ver trist
ver snill, ver vill
ver god, ver slem
spring, stans!

så mykje som kan
gå gale, seier dei

ritsj ratsj rutsj, masar dei
til eg klatrar opp i eit tre
set meg og ser utover

då blir dei stille

(Lillegraven, 2016, s.15)

I diktet «Stemmene inni» får vi høre om tankekjøret til jenten. Hun beskriver dette som et «mas» og for å komme seg vekk fra tankene og finne ro klatrer hun opp i et tre. Når hun sitter i treet og ser utover blir alt stille. Det meditative ved å komme seg vekk fra hverdagsmaset og komme seg ut i skog og natur er noe vi som lesere, både barn og voksne, gjerne kan kjenne oss igjen i. Det er først når hun har klatret opp i treet og sitter i ro og ser utover på naturen, at alt blir stille. Trærne gir på denne måten en ro, ved at jenten kan klatre opp i dem. På denne måten kan det argumenteres for at jenten må bevege seg, for å falle til ro. Hun må klatre, for at alt skal bli stille. Som vi husker fra tidligere forskning, så Røskeland at skogen er et hvilested og tilfluktsted, fordi jenten har en kjærlighet til skogen (Røskeland, 2018, s.50-51).

Jeg legger mer vekt på at det er bevegelse som blir flukten gjennom klatring i trær, og slik er våre nærlesinger ulike.

Klatring som bevegelse som går igjen i diktsamlingen, og er av betydning for bevegelse og jentens utvikling. Klatre dukker først opp i diktet «Hjartet mitt» (s.8): «lang inni skogen / den mørkaste grøne / der finn du / mitt vesle hjarte / det som klyv i trea». Jenten snakker her om hjertet sitt, som klyv, eller klatrer i trærne. Dette kan være et språklig bilde på hva hun kjenner på når hun klatrer i trær, at hun er glad. Diktet «Hjartet mitt» (s.8) skal jeg se nærmere på etterpå.

Videre er det i diktet «Stor og liten» (s.21) at jenten påpeker at: «nokre dagar lengtar eg / etter å klatre opp / i kviletreet // opp i treet og / ned i eit reir». Bevegelsen klatring blir ikke utført i diktet, men det er noe jenten lengter etter. Her refererer hun også til treet som «kviletreet», dette kan tyde på at hun har funnet seg et hvilested hvor hun får fred fra alt. Samtidig ønsker hun seg ikke bare opp i treet, men hun ønsker seg også ned i et reir. Et reir er starten på mange små fuglers liv, beskyttet. Reiret er slik et symbol på noe trygt og godt, hvor man blir tatt vare på, et hjem. Dette kan tolkes i retning av at jenten fremdeles har et behov for å være liten og bli tatt vare på, og at hun ikke er klar for å klare alt selv her i livet.

Humøret og tankene til jenten endrer seg og noen sider senere i diktet «Til verda» (s.27): «ein dag skal eg stå / på den største scena // klatre det høgste fjellet // og sjefe over alle sjefar». I dette diktet snakker dikt-jeget om alt hun skal klare, alt hun skal gjøre, og at hun skal vise alle at hun får til det hun vil. Det er en annerledes tone i «Til verda», enn i det forrige diktet «Stor og liten» hvor klatring ble nevnt. Å klatre det høyeste fjellet er her en metafor for å få til ting i livet. Her handler klatring om å få til ting i livet.

Klatring blir brukt på flere ulike nivåer gjennom diktsamlingen. På et motivisk nivå handler det om at jenten er glad i å klatre i trær, å være i aktivitet på denne måten, som er en barnlig måte. På et tematisk nivå blir klatring brukt for å håndtere følelser, ved at hun kjenner på ro og frihet og kommer seg vekk fra sitt eget tankekjør. Når hun skal «klatre det høgste fjellet» handler det kanskje om at hun er sulten på opplevelser og ønsker å oppdage verden, og det hun ønsker å gjøre. Jeg nevnte så vidt diktet «Hjartet mitt» (s.8). og det er det vi nå skal se nærmere på.

4.3 «Hjartet mitt»

Hjartet mitt

berre vent

langt inni skogen
den mørkaste grøne

der finn du
mitt vesle hjarte

det som klyv i trea
stuper kråke mellom røtene

legg seg til
å symje i mosehav
og skogstjernesjø

eg er eg er eg er
syng det vesle
hjartet

(Lillegraven, 2016, s.8)

Den barnlige gleden av å være i skogen er til å ta og føle på i dette innledende vårdiktet. Det er som om man titter inn i skogen og finner et barn som hopper rundt og synger av glede. Eller kanskje en mindre begrensende tanke; Et hjerte med armer og ben som stuper kråke og klatrer i trærne. Uansett hva man ser for seg, så formidler dette diktet barndommens glade dager i skogen. Det at hjertet får menneskelige kalles antropomorfisering (Haugen, 2019).

Hjertet blir ofte brukt som et symbol på kjærlighet, og uttrykk som “å følge hjertet” betyr gjerne å følge følelsene sine. Dermed kan det være slik at når jenten snakker om hjertet ute i skogen, som stuper kråke, klatrer og svømmer, så er det noe helt grunnleggende ved jenten, det aller viktigste for henne hun beskriver. Ute i skogen hører hun hjemme og er glad. I skogen beveger hun seg, og er i ett med naturen. Hjertet får allerede her, i dette innledende diktet, en viktig status. Som vi husker fra diktet «Skulestart» som jeg skrev om innledningsvis i denne oppgaven, handlet det om «villjentehjertet» som gjorde som det ville, mens i «Hjartet

«mitt» handler det om «mitt vesle hjerte» som trives best i skogen. Samtidig var det også slik at «villjente hjertet» hadde en lengsel eller uro etter noe annet enn å sitte på skolebenken.

Dette diktet inneholder tre store kroppslige bevegelser på motivisk nivå. Å klyve (klatre), stupe kråke og svømme. Jenten snakker om sitt eget hjertet som klyv, eller klatrer i trærne. I overført betydning kan man si at det er jenten som utfører disse bevegelsene, men at jenten gir et språk til det hun liker aller best, ved å si at det er hjertet hennes som utfører bevegelsene. Som vi allerede har sett er klatring en bevegelse som går igjen flere ganger i diktsamlingen, og jenten liker å klatre i trær og være i aktivitet. Bruken av verbet «klyv» fungerer på mange måter som et frempek til hva klatring og trær betyr for jenten, som vi har sett når jeg løftet frem klatring som bilde på utvikling. Jenten bruker trærne for å finne ro og frihet og komme seg vekk fra tankekjøret sitt.

«Å stupe kråke» er i norsk talemål gammelt. Ifølge Språkrådet, stod det første gang på trykk i 1852 i Asbjørnsen og Moe i folkeeventyret «Det blå båndet». Språkrådet påpeker også at det i litteraturen særlig er barn som stuper kråke (Språkrådet, 2023). Det kan dermed sies å være noe barnlig over å stupe kråke. I tillegg kan det tenkes at det å stupe kråke er forbundet med glede, dersom det gjøres frivillig, og ikke fordi man for eksempel faller. Overskudd og lekenhet er ord som også kan forbindes med å stupe kråke. Det er en barnlig glede som mange legger fra seg når de blir voksne. At stupe kråke blir brukt gir diktet mye energi, lekenhet og gode assosiasjoner. Fysiske bevegelser har en betydningsfull plass i dette diktet.

Å svømme kan gi assosiasjoner til hav, sjø, sommer, varme, basseng og ferie. Det er likevel noe som får oss til å stoppe opp og undres, fordi maritime elementer blir koblet på: «mosehav» og «skogstjernesjø». Dette gjør at man som leser blir tvunget til å tenke annerledes. «Mosehav» føles gjerne som noe stort og grønt, og kan skape et organisk mentalt bilde av en jente som legger seg på magen og prøver å svømme i dette havet av mose. Eller en jente som «bader» i mose, slapper av og nyter naturen. Her oppstår det synestesi ved at man tenker på bevegelse og organisk material som mose samtidig (Janss & Refsum, 2022, s.87). Bevegelser er til stede og det formidles lekenhet og glede i denne strofen.

«Skogstjernesjø» er allitterasjon ved at det er tre S-er i *skog*, *stjerne* og *sjø*. Skogstjerne er en blomst som ligner litt på hvitveisen, og dette kan gi en vårlig stemning. Ordet

«skogstjernesjø» kan gi assosiasjoner til et stort område med hvite små blomster, noe som er vanlig å se om våren. Jenten legger seg kanskje ned og er i kontakt med mose og skogstjerner, men hun svømmer ikke rent fysisk. Det kan likevel tenkes at jenten lager svømmebevegelser. Det er glade, gode følelser som skal formidles. Det at svømming blir trukket frem som bevegelse allerede i andre vårdikt kan vise til en oppladning til det som kommer videre, et viktig frampek til det jenten skal stupe ut i senere.

I dette diktet er det på motivisk nivå store, barnlige og kraftfulle bevegelser, jenten er i fysisk aktivitet. Det er både klatring, å stupe kråke og å svømme. De to bevegelsene å klatre i trær og å stupe kråke kan sies å være bevegelser som man gjerne slutter med når man blir voksen. Bevegelsene knyttes til overskudd, glede og det barnlige. Jenten har her mulighet til å utforske skogen med kroppen, lære gjennom kroppen og slik få nye erfaringer gjennom kroppen. Slik bygges jentens kroppslige litterasitet (Osnes, 2020, s.53-64). Betydningen av dette kommer jeg tilbake til i kapittel 5.

Dette diktet kan på tematisk nivå tolkes som en kjærlighetserklæring til skogen og naturen, gjennom en glede i å bevege seg i skogen. Dette kan dermed sies å være et dikt om tilhørighet. Jenten føler en tilhørighet til naturen og skogen, fordi det er i skogen at «hjertet» er hjemme. Det er i skogen at jenten kan få utfolde seg gjennom bevegelse, lekenhet og sang. De fysiske bevegelsene, hvor jenten er i aktivitet, har allerede en betydningsfull plass i begynnelsen av diktsamlingen, og bevegelsene er knyttet til glede. Den gleden ved å være ute rundt naturen når man er barn skinner gjennom i dette innledende diktet og man kan også si at det handler om den indre lengselen etter å være i bevegelse, i aktivitet, ute i naturen.

«Hjartet mitt» (s.8) er dikt nummer to i vårkapittelet. Hvis vi nå trekker inn illustrasjonen til vårkapittelet, som kommer noen sider før dette diktet, så viser denne en litt annen versjon av jenten enn den som oppleves i diktet. Her ligger jenten i ro på et pledd i skoglignende omgivelser, hun er ikke i aktivitet. Det diktet formidler og det illustrasjonen formidler er ulikt, og det foregår derfor en funksjonell spesialisering (Bjorvand, 2014, s.136). Denne illustrasjonen kan kobles til flere av vårdiktene, for eksempel det aller første vårdiktet «Vårvill» (s.6) som åpner med «eg er eg er eg er / seier den vesle / vakre våren», og hvor det blant annet står: «eg er ekte / vanleg vår /seier han // og eg lovar // lovar gull og / grønne skogar». Slik vises likevel en hyllest og tilhørighet til våren og skogen, selv om jenten ikke er

i bevegelse. På denne måten er det multimodal redundans, fordi noe av det som formidles er det samme i illustrasjon og tekst (Bjorvand, 2014, s.136). Slik er det også i «Hjartet mitt» (s.8) fordi diktet også formidler gleden av å være i naturen, slik som man også kan oppfatte i illustrasjonen. Det kan også likevel tenkes at jenten nettopp har klatret i et tre eller stupt kråke, og at hun nå har funnet roen og lagt seg ned. Det er nærliggende å tenke at hun har vært eller vil være i bevegelse dersom man kobler denne illustrasjonen opp til «Hjartet mitt» (s.8). Man kan også tenke seg til at hun har måttet bevege seg for å komme seg til skogen, og slik er hun motivert for bevegelse uansett om hun ligger i ro når hun først kommer til skogen eller om hun bruker skogen som sin lekeplass. Denne illustrasjonen kan også være et frempek til utviklingen jenten skal gjennom, der hun ligger og ser opp på trærne, og dette skal vi nå se på i et dikt fra vinterkapittelet.

Figur 3 - Eg er eg er eg er. s. 4 og 5. Gjengitt med tillatelse

4.4 «Mi vogge»

Mi vogge

so ro, vesle hjarte
dekt av skimrande
skinande rimroser

sjølv legg eg meg ut
lagar englar i nysnøen
kikar opp på tretoppene
som svingar og svaier

dette er mi vogge

her kan eg kvile
frå alt som har vore
og alt som skal kome

her kan eg tenkje
på alt eg skal bli
og alt eg er

(Lillegraven, 2016, s.55)

«Mi vogge» (s.55) er det nest siste diktet i diktsamlingen og står i vinterkapittelet. Diktet er en fortsettelse av forrige dikt på siden før i diktsamlingen; «Kvil no, hjarte» (s.54) som motivisk handler om at jenten henter ned en dukkevogn som bestefaren har lakkert, og legger hjertet sitt i denne dukkevognen; «her skal du få kvile / so ro, no vesle / hjarte» slutter diktet med. I «Mi vogge» begynner diktet med samme avslutning: «so ro, vesle hjarte». Diktet handler videre om at jenten legger hjertet sitt til å hvile, mens hun selv legger seg ut i snøen og lager engler, hviler og ser på trærne. Det er sterke språklige bilder, og gjennom denne nærlesingen vil jeg argumentere for at man kan se en utvikling hos jenten når hun går fra barn til ung, både på et motivisk nivå og et tematisk nivå. Motivisk vil jeg vise til en endring, eller modning i bevegelse og bevegelsesmønster. På tematisk nivå klarer hun å ta vare på seg selv på en ny måte. Vi skal også ta med oss at dette diktet kommer noen sider etter bestefarens død og begravelse.

Den første sangen man kanskje tenker på når man hører «so ro», er sangen *So, ro lillemann*, som er en kjent vuggevise av Thorbjørn Egner fra *Klatremus og de andre dyrene i Hakkebakkeskogen* (Aksdal, 2023). At forfatteren velger å bruke «so, ro» er en intertekstuell referanse. Det er uunngåelig at tekster forholder seg til andre tekster, og dette kan være både bevisst og ubevisst. Den meningen som oppstår i at dette skjer er dermed av betydning (Skei, 2019). Dette skal jeg nå se litt nærmere på.

Ved å bruke uttrykket «so ro» kan man som leser få assosiasjoner til et hjerte som blir vugget i søvn. I boken *Månen den gule* av Sigrid Bø Grønstøl skrives det innledningsvis om opphavet til all poesi, som mange mener kan være vuggevisen. Det er i denne vuggingen av det nyfødte barnet at melodier og rytmer kan oppstå. Denne rutinen er lik over hele verden, og det er noe grunnleggende rundt å vugge et barn i søvn mens man nynner eller synger. Grønstøl skriver videre at det nyfødte barnet ikke helt er kommet over i vår verden, det har ikke språk, det er primitivt, styrt av sult, men de første tonene fra vuggesanger er med oss hele livet. Tonene og melodien gir oss assosiasjoner til de personene man er nærmest, og til det å bli tatt vare på (Grønstøl, 2005, s. 11). Grønstøl skriver også senere i boken om at det ikke bare er barnet man roer med en vise, men også den voksne blir roligere av å synge for barnet. Leggestunden er på denne måten en stund hvor man som voksen også roer ned og kan kjenne etter, på følelser, tanker og livet (Grønstøl, 2005, s. 95).

I *Månen den gule* vises det til mange vuggesanger og deres betydning, blant annet en sang fra Nordland som står skrevet i boken *Norske barnerim og leikar* av Bernt Støylen fra 1899 som lyder:

So ro liten ting!
Rett no kjem han papa din
Med sol og måne på ryggen sin
Og vakre leiker åt bane

(Grønstøl, 2005, s. 57)

Her er også «so ro» brukt, og dette utsagnet dukker opp i flere viser gjennom boken. Dermed er det ikke sikkert at Lillegraven viser til *So, ro lillemann* av Thorbjørn Egner, når hun skriver «so ro, vesle hjarte». Det kan godt være hun viser til noe enda mer allment og historisk ved å bruke «so ro». Likevel kan det argumenteres for at de som leser «Mi vogge» i dag, nok tenker

på Thorbjørn Egner sin vise, ettersom det er denne som står sterkt i norsk kultur i dag når det kommer til bruken av «So ro». *So, ro lillemann* av Thorbjørn Egner er en sang som må kunne sies å være en del av den norske kulturen og som svært mange kjenner til. På Riksmålsforbundets nettsider skriver språkviter Tor Guttu at «so ro» trolig er et gammelt uttrykk, og at det kan gi assosiasjoner til ordene «sove» og «rolig». Samtidig kan det bare være «so ro» er blitt til fordi det er sangbare ord som rimer (Guttu, 2014). Dermed kan man slå fast at «so ro» er et uttrykk brukt i vuggesanger, som trolig har sitt opphav langt tilbake i tid, og at man ved å bruke dette uttrykket oppnår assosiasjoner til leggestunden.

Hva kan det bety at «so ro» er brukt i dette diktet? «So ro» bidrar med en ekstra nærhet til dikt-jeget og hennes følelser. Det blir en intimitet og omsorg i diktet. Man kan kjenne seg igjen, enten om man har hørt uttrykket «so ro» som barn rundt leggetid i en sang, eller om man selv har sunget eksempelvis *So, ro lillemann* til sine egne barn. Diktets åpning «so ro, vesle hjerte» viser motivisk at jenten vugger sitt eget hjerte, og tematisk at jenten passer på sitt eget hjerte. Det kan argumenteres for at hun har lært dette gjennom kjennskap til kunsten, ved at hun modellerer vuggesanger. Jenten låner fra vuggesangslirikken for å roe seg selv. Det å kunne anvende lyrikk på denne måten er en del av modningen hennes. I tillegg modellerer hun det foreldre og voksne gjør når de skal roe et spedbarn, man legger barnet eksempelvis i en vogn og synger eller nynner, slik som jenten «legger» hjertet sitt i en dukkevogn og synger «so ro» i diktet. Jenten bruker på denne måten voksenstrategier og tar ansvar for seg selv, ved å trøste og passe på seg selv. Dette kan tolkes i retning av at jenten begynner å vokse til, og at hun klarer å gi omsorg til seg selv og til sitt eget hjerte. Hun vet hva hun trenger, hun blir kjent med seg selv. Der hun før har trengt voksne personer å lene seg på når livet butter imot, er det nå henne selv hun setter sin lit til. Det er jenten som tar vare på sitt eget hjerte ved å gi det den omsorgen det trenger. Det er noe vakkert, og litt sårt i et barn som vokser seg større og ikke trenger sine omsorgspersoner på samme måte lenger.

Grønstøl skriver også om «Den første senga» nemlig vuggen, og at vi har lagt nyfødte i vugger i mange hundre år. Vuggen har vært alt fra hjemmesnekrede vugger, til flettede kurver, til utskårne flotte møbler. Vuggen ble som regel gjort klar før barnet kom til verden, som en forberedelse. Grønstøl skriver at det å legge barnet i en vugge som gynger, skal minne om rytmen i magen, hvor barnet hørte hjerteslagene til moren. De gamle vuggesangene, eller båndullene, går i denne hjerteslags-takten. Vuggen blir på denne måten mer enn noe fysisk,

den blir et symbol for begynnelsen på livet, og på omsorg og trygghet, argumenterer Grønstøl for (Grønstøl, 2005, s.17-18).

Diktets tittel «Mi vogge» er, som det slås fast, hennes vugge. Jenten tar ansvar for å finne et sted hun kan være, og hvile. Først legger hun hjertet sitt til å hvile, og så går hun selv ut for å hvile et annet sted, i snøen, blant trær og natur. De språklige bildene som oppstår i «Mi vogge» er sterke, og man kan nesten se for seg et hjerte som ligger i en dukkevogn og blir vugget i søvn, slike sterke språklige bilder har vi sett tidligere i diktsamlingen også. Det skapes på denne måten en motivisk distanse mellom jenten selv og hjertet hennes. Det er som om det er snakk om to adskilte personer. En jente og ett hjerte, nesten som en voksen og ett barn. En som passer på, og en som blir passet på. Dette gir jenten en ny rolle, som en omsorgsperson, en som tar ansvar. Dermed blir det som skjer på motivisk nivå også overført til tematisk nivå, fordi man som leser kan legge merke at jenten vokser til, og at hun ikke er et lite barn lenger.

Det oppstår samtidig, på tematisk nivå, en ny nærhet og intimitet ved at hun gjennom vuggesang og omsorg er på en modningsreise hvor hun kan gi seg selv det hun trenger. Hun klarer å gi hjertet sitt omsorg. Dette gjør hun ved å bruke erfaringer fra egen barndom i møte med egne omsorgspersoner, og ved å låne lyrikk fra kunsten. Ved å gi hjertet sitt omsorg gir hun seg selv omsorg. Der jenten finner roen er ute i nysnøen, ved å kikke opp på trærne. Hun snakker til leseren når det i en enkeltstående strofe blir sagt at: «dette er *mi* vogge» hvor «mi» står i kursiv, for å gi et ekstra trykk og bestemthet på at dette er hennes sted å hvile. Det kan argumenteres for at det jenten gjør i diktet er å plassere sin egen uro i sitt eget hjertet, og videre legge hjertet til ro i dukkevognen. Jenten prøver å bruke voksne strategier for å «roe» sitt eget hjerte.

Verselinje to og tre av diktet fortsetter med: “dekt av skimrande/skinande rimroser”. Ordene «skimrande» og «skinande» er allitterasjon som i første omgang kan gi assosiasjoner til kulde og vinter ved at man som leser blir oppmerksom på ordet rimroser. Ordvalget kan gi oss som lesere et mentalt bilde hvor man kan se for seg et hjerte, dekket av frost og rim. Dette diktet kommer en liten stund etter den avsluttede forelskelsen og etter bestefarens død. Det kan også tolkes i retning mot at hjertet til jenten har gått gjennom mye dette året, og at det er kaldt og

trenger hvile. Diktet vitner om at ettersom hjertet er en så grunnleggende del av mennesket må hjertet bli tatt godt vare på.

«sjølv legg eg meg ut / lagar englar i nysnøen» Den store bevegelsen på motivisk nivå i dette diktet er at jenten lager engler. Det å lage engler i snøen forbindes med store kroppslige bevegelser, man bruker både armer og ben. Man må legge seg ned i snøen, og armene går opp og ned, mens beina går ut og inn. I diktet er «engler» i flertall, det vil si at hun lager flere engler, og ikke bare én. Som leser ser man gjerne for seg en stor snødekt plass med mange fine snøengler rundt om. Dette er også en aktivitet som gjerne knyttes til det å være barn og at man som voksen selv husker at man lagde snøengler. Som leser av dette diktet kan man dermed få mange assosiasjoner til eksempelvis barndom, bevegelser, til vinter, snø og kulde. Det at engler er brukt i diktet kan også ha en symbolsk betydning, dette diktet kommer etter at bestefaren er død, og etter gravferden. Engler i snøen kan også, i denne sammenhengen tolkes i retning av bestefarens bortgang og at himmelen har fått en ny engel. På bakgrunn av dette kan man få fornemmelsen av noe religiøst i dette diktet, og det er på sin plass å nevne dette, ettersom engel kan sies å være en sentral skikkelse i flere religioner. Det er likevel ikke dette som er fremtredende i diktet, diktets tittel «Mi vogge» gir frempek til en jente som trenger ro og hvile.

I «Mi vogge» ser jenten opp på tretoppene i stedet for å klatre opp: «kikar opp på tretoppene / som svingar og svaia». Vi har gjennom nærlesingen av diktsamlingen sett hvor viktig klatring er for jenten. Det kan derfor sies å være en utvikling i bevegelsene fra diktsamlingens start, til diktsamlingens slutt. Fra våren til vinteren. Det kan argumenteres for at jenten fremdeles har det barnlige i seg, ved at hun lager engler i snøen. Det er likevel en annen ro i dette diktet, og det er noe som blir fremtredende ved at hun ligger og ser på trærne i stedet for å klatre i dem. Det er nesten noe meditativt i dette, at hun indirekte ser opp på sine egne klatretrær. Det at tretoppene «svingar» og «svaiar» er allitterasjon. Det at trærne blåser i vinden på denne måten kan tolkes i retning av at noe er i endring hos jenten. «Svingar» og «svaiar» betyr i hovedsak mye det samme og kan derfor sies å være gjentakelse i seg selv. Jenten ligger nå og ser på bevegelsene, hun er i ro. Den endringen man som leser ser hos jenten er at bevegelsene har fått en annen status, fordi hun er i stand til å betrakte dem uten å være i dem selv. Hun har en modning i at hun klarer å være i ro, hun betrakter ting i bevegelse, hun kjenner på hva hennes eget hjerte trenger og hun klarer å ta hensyn til seg selv.

I dette diktet legger jenten seg ut i snøen og lager engler, «her kan eg kvile». Hun har en del av seg som ønsker hvile, ro, som ønsker å tenke på hvem hun er: «her kan eg tenkje / på alt eg skal bli / og alt eg er». Et tema i dette diktet er dermed identitet. Dette er noe man gjerne blir opptatt av når man begynner å vokse til. Hvem er jeg egentlig? Det å gå fra et barn til ung er en stor overgang som gjør at man begynner å stille seg slike spørsmål, undre over hvem man er, og hvem man ønsker å bli, slik som jenten konstaterer i diktet.

På et motivisk nivå er det en utvikling i bevegelsesmønsteret til jenten gjennom diktsamlingen. Hun trenger kanskje ikke lenger å klatre opp i treet for å få ro. Hun klarer å få ro ved å se på naturen og være i den på en annen måte enn før. Dette kan tolkes i retning av at det er en reflekterende stemning i diktet. Hun er midt mellom barn og ung. Hun lager snøengler, men hun titter også opp på trærne i stedet for å klatre i dem. Hun reflekterer over hvem hun er, og hvem hun vil bli. Hun ønsker ro etter et år med mange endringer, både kroppslige endringer og mentale endringer, så vel som endringer i omgivelsene. Hun klarer å ta i bruk kunnskap og erfaringer om hva hun trenger for å kjenne seg ivaretatt. På denne måten klarer hun å ta vare på sitt eget hjerte, og på sitt eget sinn. Det siste diktet jeg videre nå skal nærlese, som også er det siste diktet i samlingen, tar dette et steg videre, ved å vise oss en kroppslig modning, så vel som en modning rundt håndtering av følelser.

4.5 Tittelen *Eg er eg er eg er* og titteldiktet

I denne avsluttende delen skal jeg først se nærmere på hva tittelen *Eg er eg er eg er* kan fortelle oss. Videre skal jeg se på det siste diktet i samlingen, som er titteldiktet «Eg er eg er eg er» (s.56). Etersom dette er titteldiktet, og et utdrag av diktet står på bokens bakside kan det argumenteres for at dette diktet er viktig i forståelsen av diktsamlingen som helhet.

4.5.1 Tittelen *Eg er eg er eg er*

Som vi husker fra omslag kan det se ut som om jenten stuper over tittelen. Selve tittelen *Eg er eg er eg er* kan forstås som det «å være». Det er jenten som er i fokus, det er henne det handler om. Hun snakker allerede til leseren gjennom tittelen: «eg er». Den gjentakende effekten kan ha mange tolkninger. Det kan for eksempel handle om å overbevise seg selv om

at man er noe, ved at man gjentar det mange ganger. Det kan være gjentakelse er brukt for å unngå tvil, eller for å motbevise tvil rundt sin egen identitet.

Tittelen benytter allitterasjon, eller bokstavrim (Janss & Refsum, 2022, s.66) ved at vokalen «e» blir gjentatt seks ganger. En slik gjentakelse med lydlige kvaliteter skaper en rytme når den leses. Gjentakelsen skaper i tillegg et trykk som for å vise viktigheten. Man hadde ikke oppnådd samme effekt dersom det kun stod «Eg er» én gang. *Eg er eg er eg er* kan vise til at jenten er mye forskjellig på en gang. Hun *er* en jente. Hun *er* et barn. Hun *er* samtidig i utvikling mot en ungdomstid.

En måte å lese tittelen på er å knytte den opp mot utsagnet til filosofen René Descartes. Som vi husker ble han også trukket frem i teoridelen av oppgaven min. Descartes sa: «jeg tenker, altså er jeg til» (Tanøy & Ore, 2020). Det kan slik være noe filosofisk over tittelen *Eg er eg er eg er*. Hun bekrefter at hun «er», samtidig som hun ikke vet hvem eller hva hun er, eller vil bli en dag. Tittelen kan dermed kobles opp mot temaet identitet. Som nevnt, var Descartes den filosofen som så på kropp og sinn som adskilt, han hadde et dualistisk syn (Osnes, 2021, s.19). Hvis man ser på tittelen alene, så kan gjerne dette synet fremmes, at jenten tenker, og at hun derfor «er». På den annen side, dersom man ser tittelen i sammenheng med illustrasjonen, så er det ganske tydelig at jenten *er* sin kropp, ved at hun bruker denne så aktivt når hun stuper. Dette stemmer med et holistisk perspektiv på kroppen som gjennom Merleau-Ponty sa at mennesket eksisterer ved å være i bevegelse med kroppen (Osnes, 2021, s.20).

Det eneste man kan være sikker på, er at man «er», men ikke hva som kommer. Dersom man legger Descartes sin filosofi til grunn, så kan man tvile på alt, utenom at man selv «er». Fordi man er et tenkende vesen, så er dette det eneste sikre (Tanøy & Ore, 2020). Alt annet i livet blir da usikre momenter, og dette kan være én måte å tolke tittelen på. Man kan ta dette et steg videre. «Er» er presens av «å være» og det kan dermed også knyttes til «å være, eller ikke være, det er spørsmålet» (Smidt, 2019) av Shakespeare. Dette utsagnet fra *Hamlet* handlet om å leve, eller dø, og om livet er verdt å leve (Smidt, 2019). I tittelen er det tydelig at dette ikke er tilfellet hos jenten, her handler det om «å være», «eg er». Tittelen kan på denne måten være en motsats til det berømte uttrykket «å være eller ikke være», ved å konstatere at «eg er». På denne måten sier jenten at hun vil oppleve livet og alt det måtte by på, men at hun ikke vet hva fremtiden bringer. Det eneste som er sikkert er at «eg er». På denne måten kan man forstå

jenten som at hun ønsker å være i livet, og at hun vil oppleve og vokse i verden. Dette bekreftes i diktsamlingen, blant annet i diktet nevnt tidligere, «Eg vil» (s.34), som handler om jenten sitt forhold til naturen og bevegelser knyttet til naturelementene, eksempelvis andre strofe: «eg vil flyte / med den svarte elva / danse med dei gule lauva», og hvor det i siste strofe spilles på tittelen når det står: «eg vil eg vil eg vil».

Tittelen er til stede gjennom hele diktsamlingen. Tittelen har dermed en stor betydning, og på denne måten skapes en rød tråd. Tittelen åpner den første strofen i det første diktet «Vårvill» (s.6), og avslutter den siste strofen i det siste diktet. I tillegg går tittelen igjen i flere dikt, og i forskjellige former; «eg er eg er eg er / syng det vesle/hjartet» (s.8), «eg var eg var eg var // eit bitte lite frø i magen» (s.9), «eg vil eg vil eg vil» (s.34). Gjentakelsen skaper en effekt av at man som leser hele tiden blir minnet på at det er jenten det handler om, hvem hun er, var, og hva hun vil og ønsker. Bruk av tittelen er noe Oftedal Andersen i sin artikkel også peker på. Det at boken begynner og slutter med tittelen, mener han, viser til en syklus, en årssyklus. Han knytter det også opp mot livssyklusen til bestefaren som dør på vinteren (Andersen, 2020, s.61). Dette husker vi igjen fra teoridelen i oppgaven min, og det er interessant at også tittelen på denne måten kan vise til en syklus fordi den blir gjentatt i begynnelsen og slutten. Wolf mente at en syklus kan vise til at noe forblir permanent (Wolf, 1986, s.193). Selv om det er snakk om et år, og ikke et liv i denne diktsamlingen, så kan det vise til at jenten er «permanent» i den forstand at livet fortsetter, selv om hun er i endring, og ting rundt henne er i endring.

Ettersom tittelen blir brukt som «de siste ordene» i diktsamlingen er dette bevegelse på tematisk nivå. Det legges opp til at «eg er» fortsetter. Dette kan tolkes mot at jenten sitt liv fortsetter, og dermed blir tittelen noe veldig åpent, som også er med å forme forståelsen av diktsamlingen og jenten sitt liv. Denne utviklingen hun begynner på, vil mest sannsynlig fortsette. Jenten er i bevegelse, ved at hun er i utvikling. Dette mener jeg er den effekten som oppnås ved at diktsamlingen starter og slutter med «eg er eg er eg er». Jeg skal nå se på titteldiktet og gå i dialog med Oftedal Andersen sin lesing av diktet, som gir en litt annen tolkning enn den jeg kommer frem til.

4.5.2 Titteldiktet «Eg er eg er eg er»

Eg er eg er eg er

Eg er
Så sint, så sint
Som ei eldkule
Gjennom lufta

Eg er
Så glad, så glad
Som eit fyrverkeri
Mot nattehimmelen
Eg er så lett, så lett
Som løvetannulla der
Ho dansar i sola

Eg er så tung, så tung
Som steinen der han
Søkk til sjøbotnen

Eg glør og blør og brenn
Bølgjar fram og tilbake
Opp og ned

Eg er eg er eg er

(Lillegraven, 2016, s.56)

Det er interessant å gå i dialog med Hadle Oftedal Andersen (2020) sin forskning på dette diktet fordi han får en annen innfallsvinkel. Dette er som følge av at han, som nevnt tidligere, leser diktsamlingen med utgangspunkt i Nietzsche, vitalismen. Oftedal Andersen trekker inn tanker fra feministen Luce Irigaray om kvinners tenkning og kvinners seksualitet. Oftedal Andersen mener, med referanse til Irigaray, at diktet kan leses som «ei skildring av eit, moglegvis første, møte med eigen seksualitet» (Andersen, 2020, s.64). Det er uklart om Andersen mener dette er skildringen av en jente som alene utforsker sin egen seksualitet, eller om det handler om det første samleiet. Min innfallsvinkel med motivisk og tematisk bevegelse som fokus gjør at jeg får en annen tolkning, og dette skal vi nå se på.

Dette diktet, mener jeg, motivisk handler om følelsene til jenten. Hun sammenligner seg med en ildkule for å forklare hvor sint hun er, med et fyrverkeri for å forklare hvor glad hun er, løvetannull som danser i solen, for å forklare hvor lett hun kjenner seg, og en stein på vei mot havbunnen når hun formidler hvor tung hun føler seg. På et motivisk nivå kan man derfor si at diktet viser til ulike typer og former for bevegelser for å forklare jenten sine følelser. Dette er noe vi har sett gjennom hele diktsamlingen, at jenten ser til andre ting og bevegelser for å forklare hvordan hun føler seg. Eksempelvis ser hun ballen som sparkes for å beskrive hvordan hun føler seg når hun er forelsket. Bevegelsene kan fortelle oss noe om følelsene til jenten. Vi har også sett at jenten er i utvikling, at hun går fra barn til ung, og hun går gjennom endringer både kroppslig og mentalt. Tidligere har vi sett at hun tar sats og stuper, og at dette kan vise til overgangen fra barn til ung. I diktet «Mi vogge» så vi også at jenten har utviklet seg fra våren til vinteren. En del av utviklingen handler om at hun klarer å gi seg selv omsorg, og at hun ikke trenger like mye bevegelse lenger.

Det er modig at jenten innrømmer at hun er sint. Jenten anerkjenner nå at hun har mange ulike følelser og at dette gjør henne til den hun er; «eg er eg er eg er». På denne måten har jenten vokst og på tematisk nivå er det bevegelse, ved at jenten har utviklet seg og oppnådd en ny selvinnsikt. Jenten klarer nemlig å kjenne på sine egne følelser og sette ord på dem. Dette er en veldig moden måte å håndtere sine egne følelser på. På bakgrunn av min nærlesing, som viser hvordan diktsamlingens fremstillinger av bevegelser også er en fremstilling av jentens utvikling og modning, vil jeg argumentere for at dette også er helt sentralt i diktsamlingens avsluttende dikt.

På et tematisk nivå kan det ut ifra min nærlesing av dette diktet argumenteres for at dette siste diktet handler om de hormonelle endringene som skjer i kroppen hos en jente som er på vei inn i ungdomsårene. Slik jeg leser diktet, kan de ulike strofene vise til ulike deler av menstruasjonssyklusen. Før og rundt eggløsning føler man seg gjerne glad og lett, mens før og rundt menstruasjonen føler man seg gjerne sint og tung. Verselinjen «eg glør og blør og brenn» kan sies å bekrefte at jenten har fått sin menstruasjon. Det at det vises til at jenten blør kan være et tydelig tegn på at syklusen er i gang, slik jeg leser det. I tillegg kan det at jenten «glør» og «brenn» vise til at jenten føler seg varmere, noe man ofte gjør i forbindelse med menstruasjonen.

I min nærlesing er bevegelsene uttrykk for følelser, og det at man «bølger fram og tilbake/opp og ned» kan handle om endringer i følelser, slik som det blir beskrevet, at hun er sint, og så glad, lett og tung. Disse endringene i følelser kan føre til «bølger». Videre vil jeg legge vekt på at det står beskrevet at jenten blør, ikke har nødvendigvis har noe med seksualitet å gjøre. Man har kanskje hørt at ved første møte med seksuell aktivitet så blør man, men det er forskjellig fra person til person. På den annen side kan det være Oftedal Andersen ikke har lagt vekt på at «blør» blir nevnt, men heller har et ekstra fokus på «bølger». Det at man «blør» kan også forstås i overført betydning, som et språklig bilde på at man ofrer noe, eller virkelig brenner for å få til noe. Det kan gjerne kobles til det kjente utsagnet «blod, svette, tårer» som i dag brukes i mange sammenhenger hvor man ofrer noe eller jobber hardt for noe. Dersom man forstår «blør» i overført betydning vil det være vanskeligere å koble dette mot menstruasjon.

Denne diktsamlingen handler om en jente, i overgangen fra barn til ung, og når det da står at hun «blør» så mener jeg at det er naturlig å trekke en linje til at det handler om hormonelle endringer og starten på en hormonell syklus; den første menstruasjonen. Slik jeg forstår vitalismen ut fra Oftedal Andersen sin artikkel, handler det om at livet og livskraften er i fokus. Menstruasjon kan på denne måten passe inn i denne teoretiske retningen også, fordi denne syklusen er en nødvendig del av å skulle sette et nytt liv til verden. I min nærlesing er det viktigere at menstruasjonen er et tegn på overgangen fra barn til ungdom. I denne overgangen får jenten erfare og bli kjent med de ulike hormonene og følelsene som da kommer.

Selv om tolkningen til Oftedal Andersen er ulik min nærlesing av dette diktet, kan vi likevel enes om hans siste utsagn hvor han slår fast at diktsamlingen med denne avslutningen formidler at: «Jenta skal ikkje lenger vera stille og dydig, ho skal vera levande, i kontakt med sin eigen kropp og sine egne vitale livskrefter» (Andersen, 2020, s.65). Jenten har gjennom hele diktsamlingen gått gjennom en utvikling, bevegelse på tematisk nivå, og i tillegg uttrykker hun følelser gjennom bevegelse. Hun er i kontakt med sine følelser og hun har ikke noe problem med å uttrykke dem. Som Oftedal Andersen (2020) påpeker er hun ikke stille og dydig, slik som jenter skulle være før, og denne diktsamlingen blir på mange måter også et tidsvitne som viser at tidene har forandret seg til det bedre, hvor jenter også kan uttrykke og utfolde seg fritt.

Avslutningsvis kan man si at dette diktet på mange måter markerer en kroppslig slutt på barndommen ved at menstruasjonen begynner. Et år er gått, en syklus er rundet av, på samme måte starter en ny syklus, et nytt år og, i tillegg en ny type syklus; menstruasjonen. Syklusen får dermed en ny betydning fordi jenten også får en menstruasjonssyklus. Det sykliske markerer bevegelse på tematisk nivå ved at det er endringer. Det blir på denne måten en ny begynnelse for jenten, hvor både følelser og kropp fører til psykiske og fysiske endringer som legger grunnlaget for begynnelsen på en ungdomstid. Slik markerer også diktsamlingen slutten på barndommen for jenten og åpner opp for veien videre ved å avslutte åpent med: «eg er eg er eg er».

5 Drøfting og avsluttende ord

I min masteroppgave er målet å se på hvordan bevegelse fremstilles i Ruth Lillegraven sin diktsamling for barn *Eg er eg er eg er*. Nærlesingen min fokuserer på bevegelse på et motivisk og tematisk nivå. Jeg skal nå forsøke å besvare problemstillingen som vi husker er: Hvilken plass har bevegelse i diktsamlingen *Eg er eg er eg er* av Ruth Lillegraven og hvordan kan dette fortelle oss noe om bevegelse i barndommen og hos barn?

I min nærlesing av diktsamlingen kan jeg se at bevegelse kommer til syne på tre måter: Bevegelse blir brukt for å beskrive følelser, som for eksempel når jenten har vært i nærværet til personen hun liker, og etterpå beskriver hun følelsene i kroppen slik: «alt hoppas danser og ler» (s.11). Jenten viser da til fysiske bevegelser som hopping og dansing, for å gi et språk til følelsene sine. Bevegelse er videre til stede i fysiske aktiviteter jenten gjør gjennom diktsamlingen, for eksempel når hun viser til «hjartet» som stuper kråke, eller når hun beskriver sommeren som: «stupesvabergsommar» (s.19), eller når hun klatrer i trær. Den tredje måten bevegelse kommer til syne på er tematisk. Ved at jenten går fra barn til ung går hun gjennom kroppslige og mentale endringer, og får nye erfaringer. Dette er bevegelse ved at det er endring og utvikling hos jenten.

Jeg skal nå oppsummere det viktigste jeg har sett i nærlesingen min. Dette gjør jeg i en syklisk rekkefølge, fra vår til vinter. På denne måten blir også modningsprosessen som skjer gjennom året tydeligere. Det første vårdiktet jeg så på var «Hjartet mitt» (s.8). Her så vi bevegelsene klatre, stupe kråke og svømme. Det var mye barnlig glede, og diktet viser en hyllest til naturen og det å være ute i skogen og leke. Jenten lærer gjennom kroppen og gjør seg erfaringer. I det andre vårdiktet «Stemmene inni» (s.15), som vi husker fra delen om klatring, la vi merke til at jenten klatrer opp i et tre for å finne ro og komme seg vekk fra sitt eget tankekjør. Sommerdiktet «Sommersval» (s.19) ble koblet opp til sommerillustrasjonen og her så vi stuping som var viktig motivisk, men også tematisk som en markering på starten på en ungdomstid. Jenten blir forelsket og i diktet «I trappa» (s.24) foregår det en slags kjærlighetsdans hvor to personer som liker hverandre kommer nærmere og nærmere hverandre. På slutten av sommeren kommer diktet «Skulestart» (s.28) som jeg innledet hele oppgaven med. I dette diktet er det tydelig at jenten er ukonsentrert og kanskje ønsker å være i bevegelse.

I høstkapittelet snakker jenten om alt hun ønsker i «Eg vil» (s.34), her vil hun danse, men også flyte, og det oppstår en annen ro i dette diktet enn tidligere dikt. «Rett i bakken» (s.35) og «Vondt hjarte» (s.37) handler om kjærlighetssorgen jenten går gjennom, og her går ballen rett i bakken, for så å ligge i ro. Det blir dermed fravær av motivisk bevegelse. Det er likevel bevegelse på et tematisk nivå ved at jenten får nye erfaringer. På vinteren dør bestefaren og i diktet «Mi vogge» (s.55) klarer hun, via kunsten, å modellere vuggesanger og gjennom denne metoden å trøste og gi omsorg til seg selv. Jenten har blitt kjent med seg selv og vet hva hun trenger. I det aller siste diktet, titteldiktet: «Eg er eg eg er eg er» (s.56) anerkjenner jenten sine mange følelser, og jeg argumenterer for at dette diktet handler om menstruasjonssyklusen som begynner, og de kroppslige og følelsesmessige endringene som da skjer.

I min nærlesing finner jeg at vi på et motivisk nivå kan se at jenten har en bevegelsesrik barndom. Hun klatrer, stuper kråke, sykler, stuper, lager snøengler, og så videre. Jenten er mye ute i naturen og beveger seg. Jenten tar i bruk det Merleu-Ponty omtaler som egenkroppen for å utforske verden. Bevisstheten rundt seg selv og kunnskap som læres sitter i kroppen. Hun bygger på denne måten det Osnes formidler som kroppslige litterasitet (Osnes, 2021, s.53-64). Eksempelvis har hun lært å stupe. Jenten beveger seg både for å utfolde seg, som når hun stuper kråke, og for å finne ro, som når hun klatrer opp i trærne og alt blir stille. Bevegelsene kan knyttes til følelser, og ofte er de koblet til glede og gode følelser. På bakgrunn av dette kan det sies at bevegelse har en betydelig plass i diktsamlingen.

På et tematisk nivå kan vi se at jenten utvikler seg gjennom syklusen som er året. Hun er i overgangen fra barn til ung. I denne overgangen oppstår det følelser, som hun i starten ikke helt vet hvordan hun skal håndtere. Hun er ukonsentrert ved skolestart. Hun blir forelsket om sommeren, og får kjærlighetssorg om høsten. Hun bruker bevegelse for å uttrykke følelser når hun sammenligner seg med ballen som stiger «opp opp opp» (s.23). Når hun har kjærlighetssorg er det fravær av bevegelse, ved at hun på samme måte sammenligner seg med ballen, som nå ligger i en busk. Hun ser ballen og slik får hun et språk for å forstå sine egne følelser. På vinteren dør bestefaren og hun savner han. Etter hvert finner hun likevel ut hvordan hun skal gi seg selv omsorg og ta vare på seg selv. I denne nye innsikten ligger en annen ro. Hun har modnet, og hun er ikke like avhengig av en voksen for å få omsorg, hun trenger ikke «reiret» på samme måte. Hun forstår seg selv og kan gi seg selv det hun trenger. Utvikling og identitet blir slik viktige tema. Bevegelse på et tematisk nivå har dermed også en betydningsfull plass i diktsamlingen.

Vi har nå sett hvordan jenten utvikler seg gjennom året, og hvordan bevegelse har en betydningsfull plass i diktsamlingen både på et motivisk og tematisk nivå. Dermed er første del av problemstillingen besvart om hvilken plass bevegelse har i diktsamlingen. For å besvare andre del av problemstillingen skal vi nå se nærmere på hvordan dette kan fortelle oss noe om bevegelse i barndommen og hos barn.

I starten av diktsamlingen kan man se det bevegelsesfrie barnet, men mine lesinger åpner blikket for at jenten går fra å være et veldig aktivt barn til parallelt å forstå at hun er i modning. På samme tid blir hennes bevegelsesmønster endret. De tematiske bevegelsene jenten går gjennom, som å modnes, håndtere nye følelser og gå gjennom endringer, de gir utslag i motiviske endringer også. Jenten er i mindre fysisk aktivitet på slutten av året enn i starten av året. Det vil si at hun stuper ikke kråke, klatrer, sykler, stuper, og så videre, slik som hun gjorde om våren og sommeren. Noen av bevegelsene er sesongbettinget, men det kan også virke som om disse endringene i bevegelsesmønster er på grunn av en modning, fordi hun går mot en ungdomstid.

Det kan argumenteres for at jenten om vinteren har funnet seg selv, og at hun klarer å ta vare på seg selv. Dette gir, på bakgrunn av min lesing, utslag i at jenten beveger seg på en annen måte, og at hun beveger seg mindre. Kontrastene er store mellom diktene «Hjartet mitt» (s.8) helt i begynnelsen på våren, og «Mi vogge» (s.55), helt på slutten om vinteren. Jenten er ikke like barnlig lenger, og har ikke de samme barnlige bevegelsene. Hun har kanskje sluttet å klatre. På den annen side er det ikke sikkert at det er sånn det er. Det kan være andre grunner til at hun ikke klatrer, for eksempel at det er vinter og kaldt, og trærne er våte og glatte etter regn og snø. En annen grunn kan være at hun er i sorg etter bestefaren sin død. Når hun hadde kjærlighetssorg, var det også mindre bevegelse hos jenten. Dermed kan det være at jenten har endret bevegelsesmønster som følge av en modningsprosess, men det kan ikke sies med sikkerhet, fordi det også kan ha med sesong og sinnsstemning å gjøre. Hadde diktsamlingen sluttet på våren igjen, hadde man kanskje fått et tydeligere bilde på om jenten fremdeles hadde glede av å klatre i trær og stupe kråke i skogen, eller om hun nå var så godt på vei mot ungdomstiden at hun ikke ønsket dette lenger.

Min nærlesing av diktsamlingen til Ruth Lillegraven viser oss at det muligens er slik at bevegelse hos barn også er en måte å håndtere følelser på. Eksempelvis at barn klatrer eller løper for å håndtere tanker, følelser eller opplevelser, mens når man vokser til så trenger man

ikke å bruke bevegelse på samme måte. Man ønsker, eller klarer da, og heller ligge mer i ro og eksempelvis se på trærne for å håndtere følelsene sine. Dette kan være med å gi en forklaring på hvorfor ungdom i dagens samfunn beveger seg mindre enn barn, og hvorfor aktivitetsnivået faller fra de er 9 år. Det er, som vi vet, denne alderen jenten trolig er i også, 9-12 års alderen. Dermed kan det være at barn i denne alderen er i en modningsprosess hvor de lærer å håndtere følelsene sine på en annen måte enn tidligere. Den måten å håndtere følelser på kan innebære å være mer i ro enn tidligere. Litteraturen kan dermed gi oss en del av et svar på utfordringene i dagens samfunn. Kanskje det dermed ikke er kun negativt og utfordrende at ungdom beveger seg mindre enn barn. Det kan ha en forklaring i følelseslivet, og dette kan litteraturen vise oss.

På bakgrunn av dette funnet vises det til en modning som igjen kan være en årsaksforklaring til at ungdom beveger seg mindre. På den annen side er det ikke noe gale i verken barn, ungdom eller voksne som bruker fysisk aktivitet som utløp for følelser, det kan være en sunn måte å fjerne stress på. Poenget er at litteraturen kan vise oss at det kanskje er flere grunner til at ungdom beveger seg mindre. Det kan, ut ifra mine nærlesinger, være et tegn på at man har lært seg å håndtere følelser på en annen måte enn å «klatre» eller «løpe» følelsene av seg. Slik som jenten hviler og ser opp på sine egne klatretrær, slik kan det også være for ungdom i dagens samfunn. De håndterer følelser på en annen måte enn da de var barn.

På den annen side er det nok flere grunner til mindre bevegelse blant ungdom i dagens samfunn enn kun modning. Det handler mest sannsynlig også om for mye skjermbruk, slik som det ble påpekt innledningsvis. For mye passiv skjermbruk på fritiden har negative innvirkninger på helsen (Helsenorge, 2022b). Man kan på bakgrunn av dette si at ungdom i mindre grad enn barn utvikler sin kroppslige litterasitet, fordi mange ikke oppnår anbefalingene om fysisk aktivitet. Dette kan føre til livsstilssykdommer og generelt dårligere fysisk og psykisk helse (Helsenorge, 2022b). Vi så innledningsvis at forskning viser at to timer ekstra fysisk aktivitet i uken på ungdomsskolen resulterte i bedre nasjonale prøver, bedre læringsmiljø og bedre fysisk form (Kolle, et al., 2019). Dermed har ungdom nytte av å være mer i fysisk aktivitet og dette kan eksempelvis gjøres gjennom fysisk aktiv læring.

Likevel vil jeg argumentere for at noe av nedgangen i fysisk aktivitet hos ungdom i dagens samfunn, kan, på bakgrunn av min nærlesing, muligens skyldes at når barn går mot ungdommer, så skjer det en modningsprosess hvor også bevegelsesmønsteret endres. Dette

kan være på grunn av nye måter å håndtere følelser på, som gjør at ungdommer kan håndtere følelser når de er i ro, mer enn det barn kan. Dette er dermed mitt viktigste funn i nærlesingen, og for å svare på andre del av problemstillingen, så kan dette fortelle oss at bevegelse i barndommen og hos barn kan kobles opp mot følelser. Endringer i følelser, og modning kroppslig og mentalt kan endre bevegelsesmønsteret til barn.

Mitt funn stemmer godt med Merleau-Ponty sine tanker om at følelsene også sitter i kroppen, og at man på denne måten er i verden (Engelsrud, 2019, s.31). Når følelsene sitter i kroppen, kan man også få følelsene ut gjennom å bruke kroppen. Eller, når man har en følelse så kjenner man det i kroppen, og når man beveger kroppen så kjenner man en annen følelse. Slik som jenten kjente på et tankekjør i diktet «Stemmene inni» (s.15), og hun brukte kroppen for å bli kvitt «maset» ved å bevege seg og klatre opp i et tre. Først da fikk hun en ny følelse av stillhet. Når jenten går gjennom en modningsprosess håndterer hun likevel følelsene på en annen måte, slik som i «Mi vogge» (s.55) hvor hun kan ligge mer i ro og se på sine egne klatretrær. Litteraturen kan på denne måten fortelle oss at man gjennom å lytte til følelsene i kroppen kan ta vare på seg selv.

Verdisynet på bevegelse som blir løftet frem i denne diktsamlingen handler mer om de mentale aspektene enn de fysiske. Det vil si at det handler ikke om å bevege seg for å finne fysisk form. Jenten er som regel i bevegelse ut av glede, og hun bruker bevegelse for å bedre de mentale aspektene. Ut ifra min nærlesing kan diktsamlingen vise oss at man som barn kan få bedre mental helse av å være i bevegelse gjennom at man bruker fysisk aktivitet for å bearbeide følelser og tanker. Dette er noe vi innledningsvis så at hels norge også la frem, at fysisk aktivitet kan føre til bedre helse, også bedre psykisk helse (Helsenorge, 2022b). Dermed støttes dette funnet av forskning.

Vi skal nå videre til å se på noen andre funn fra min nærlesing. Det kan nemlig også virke som at jenten sin kroppslige litterasitet er på et høydepunkt om sommeren når hun stuper. Jenten mestrer det å stupe, som er en krevende øvelse som tangerer mot det voksne, heller enn det barnlige. I tillegg må man være modig for å tørre å stupe, så man kan si at hun har selvtillit og er tøff. Jenten får bli kjent med kroppen sin og utfordre den, slik som Osnes påpeker er viktig (Osnes, 2021, s.64). Det er ingen fysiske aktiviteter senere i diktsamlingen som er like omfattende som det å kunne stupe. Det kan dermed virke som om jenten når et viktig punkt i utviklingen av sin kroppslige litterasitet. Fordi hun mestrer å stupe, kan det

være hun motiveres videre til andre aktiviteter senere. På den annen side er denne diktsamlingen avgrenset til ett år, og dermed er det vanskelig å forutsi fremtiden til jenten, og drøfting av fremtidige bevegelsesmønstre blir dermed kun spekulasjoner.

Et annet funn er det at jeg gjennom min nærlesing har sett at jenten har store muligheter til å bevege seg ute i natur, på de måtene hun måtte ønske. Hun kan gå ut i skogen, hun kan stupe kråke i mosen, hun kan klatre i trær, hun kan stupe fra svaberg, hun kan sykle rundt, hun kan være i bevegelse så mye hun måtte ønske, og hun gjør det. Dette er et gap med tanke på hvordan vi innledningsvis så at barn i dagens samfunn leker mindre ute nå enn før. Dette gapet kan utnyttes på flere måter. Denne diktsamlingen kan blant annet være et positivt bidrag til å gjøre barn bevisst på å bevege seg og være mer ute i naturen. Ved å løfte diktsamlingen til Lillegraven inn i en læringssituasjon med elever, og ha en litterær samtale om bevegelse, natur og barndom vil barn kanskje reflektere over sitt eget forhold til bevegelse og natur.

Gapet mellom diktsamlingens hovedperson og barn og unge i dagens samfunn kan belyses nærmere. Selv om jenten er mer i ro i slutten av diktsamlingen kan vi legge merke til at hun fremdeles bruker naturen aktivt. Hun legger seg ut i snøen og lager engler, og hun ser opp på trærne. Dermed er hun fremdeles i kontakt med naturen gjennom å bruke kroppen, hun er i fysisk bevegelse, men i mindre grad enn tidligere. Helt åpenbart er dette en annerledes måte å bruke kroppen på, enn slik ungdoms stillesitting blir fremstilt i dag, hvor skjerm får en del av skylden. Litteraturen kan dermed vise oss, at ved at ungdom også får mulighet eller motivasjon til å komme seg ut i naturen, selv om det kun er for å bevege kroppen litt, så kan det også være en måte å gi seg selv omsorg på. Det meditative ved å ligge og se opp på tretoppene kan argumenteres for å gi bedre helse enn å ligge på en sofa og se på tv eller nettbrett. Det er likevel vi som samfunn, som må være med å legge til rette for at barn og unge får gode vaner fra tidlig alder, slik at det blir lettere å ta gode valg for en bedre helse også senere. Det er også et poeng at det nok ikke er alle barn som har like god tilgang på natur og skog slik som dikt-jeget har, eksempelvis barn som vokser opp i urbane strøk. Likevel er det bevegelse som er fokuset, og man kan være i bevegelse overalt, ikke bare i skogen. Det er, som vi så innledningsvis, et økende fokus på å legge mer til rette for bevegelse, blant annet i skolen, for å utjevne forskjeller (Nasjonalforeningen for folkehelsen, 2021).

Det er flere svakheter ved funnene mine. Dette er kun én nærlesing av én diktsamling for barn, og dermed er det begrenset hvor mye man kan si med sikkerhet rundt barns utvikling.

Det kan være andre nærlesinger med fokus på bevegelse kommer frem til andre funn. Det kan også være at funnet mitt eksempelvis er kulturbetinget, og om man ser på skjønnlitteratur fra andre land, så vil funnene kanskje vise noe annet.

Min nærlesing kan sette i gang en tankeprosess og gi utspring i videre forskning. Dersom det hadde vært gjort en større studie, med flere skjønnlitterære bøker som utgangspunkt, kunne man kanskje fått flere og tydeligere resultater. Dette er en måte bevegelse i skjønnlitteratur også kan forskes videre på. Min nærlesing av denne diktsamlingen er langt ifra å være uttømmende. Det er andre bevegelser jeg kunne løftet frem. Derfor er det mulig å forske videre på bevegelse, også i denne diktsamlingen. Det er også mulig å legge vekt på andre motiver og temaer i denne diktsamlingen.

Eg er eg er eg er av Ruth Lillegraven løfter frem en bevegelsesrik barndom som nesten kan sies å være på den idealistiske siden av spekteret. Det er nok ikke alle barn i dagens samfunn som har mulighet, eller tilgang, på natur og bevegelse i like stor andel som dikt-jeget.

Viktigheten av bevegelse kommer likevel frem i samlingen og i oppgaven min.

Diktsamlingen viser oss hvilke bevegelser som kan være del av en barndom, og hvilke bevegelser vi muligens legger fra oss i samme takt som vi vokser til. Bevegelse er knyttet til glede og håndtering av følelser. Diktsamlingen forteller om en modningsprosess i overgangen fra barn til ung og slik vises bevegelse tematisk.

Litteraturliste

Aksdal, B. (2023, 18.oktober). *Bånsull*. Hentet fra Store norske leksikon:

<https://snl.no/b%C3%A5nsull>

Andersen, H. O. (2020). Ruth Lillegraven og den nietzscheanske modernismen.

Norsklæreren, ss. 50-66. Hentet fra

https://static1.squarespace.com/static/5d00b418d9cad80001fc3882/t/5ebd57e729f16c10c19f1a51/1589467140028/VA_Oftedal_Andersen.pdf

Bjorvand, A.-M. (2014). Bildebøker. I S. Slettan, *Ungdomslitteratur -ei innføring* (s. 130-145). Cappelen Damm AS.

Brageprisen. (2016). *Brageprisen 2016*. <https://brageprisen.no/brageprisen/brageprisen-2016/>

Brekke Mandelid, M., Eikeland Tjomsland, H., Røsseland, M., & Resaland, G. (2022, 01 01).

Fysisk aktiv læring i matematikkundervisninga. *Bedre Skole*, s. 41-45.

<https://www.utdanningsnytt.no/files/2022/05/23/BedreSkole0122.pdf#page=41>

Djuve, M. T. (2016, 13.august). Roper på gjenlesning. *Dagbladet*, s.52-53.

Engelsrud, G. (2019). *Hva er kropp* (4.utg.). Universitetsforlaget.

Eriksen, T. B. (2006). *Født til bevegelse*. Vigemostad & Bjørke AS.

Fiskvik, A. M. (2022, 31.august). *Dans*. <https://snl.no/dans>

Grønstøl, S. B. (2005). *Månen den gule*. Det Norske Samlaget.

Guttu, T. (2014, 18.november). "so og ro og tipp på tå" - hva betyr det?

https://www.riksmallsforbundet.no/qa_faqs/og-ro-og-tipp-pa-ta-hva-betyr-det/

Haugen, M. O. (2019, 22.september). *antropomorfisme (litteratur)*.

https://snl.no/antropomorfisme_-_litteratur

Helsenorge. (2022a, 9.mai). *Fysisk aktivitet for barn og unge i skolealder*.

<https://www.helsenorge.no/trening-og-fysisk-aktivitet/fysisk-aktivitet-for-barn-skolealder/#fysisk-aktivitet-i-1317arsalderen>

- Helsenorge. (2022b, 9.mai). *Stillesitting og skjermbruk for barn i skolealder*.
<https://www.helsenorge.no/trening-og-fysisk-aktivitet/stillesitting-barn/>
- Janss, C., & Refsum, C. (2022). *Lyrikkens liv Innføring i diktlesning*. Universitetsforlaget.
- Kalleklev, K. (2016, 23.august). *Sterkt og rørende fra et villjente hjerte*.
<https://www.barnebokkritikk.no/sterkt-og-rorende-fra-et-villjente-hjerte/>
- Kallestad, Å. H., & Røskeland, M. (2020). Skjønnlitterær analyse som metode. I L. I. Aa, & R. Neteland, *Master i norsk metodeboka 1* (ss. 44-58). Universitetsforlaget.
- Kolle, E., Steene-Johannessen, J., Sävfénbom, R., Anderssen, S. A., Grydeland, M., Ekelund, U., Andersen, I.D., Resaland, G.K., Lerum, Ø., Tjomsland, H.E., Berntsen, S., Malnes, L. H., Haugen, T., Dyrstad, S. M., Åvitsland, A., Leibinger, E., Solberg, R. B. (2019). *School in motion*. Norges Idrettshøgskole, Høgskulen på vestlandet, Universitetet i Agder, Universitetet i Stavanger.
<https://www.udir.no/contentassets/00554e6be9104daeb387287132cef1e0/sluttrapport-scim.pdf>
- Lavik, R. Prosjektbeskrivelse til masteroppgave (2023).
- Lillegraven, R. (2016). *Eg er eg er eg er*. Samlaget.
- Lystrup, M. (2016). Sanse som eit barn. *Vårt land*, s.26-27.
<https://www.vl.no/kultur/anmeldelse/2016/08/14/sanse-som-eit-barn/>
- Myklebust, E. (2023, 21.april). *Ruth Lillegraven*. https://snl.no/Ruth_Lillegraven
- Nasjonalforeningen for folkehelsen. (2021, 15.mars). *Politisk plattform for en times fysisk aktivitet i skolen*. <https://nasjonalforeningen.no/om-oss/vi-mener/prinsippprogrammer/en-times-fysisk-aktivitet-i-skolen/>
- Osnes, H. (2021). *Kroppslig litterasitet*. Vigmostad & Bjørke AS.
- Samlaget. (2024). *Eg er eg er eg er: dikt for barn*. <https://samlaget.no/products/eg-er-eg-er-eg-er-dikt-for-barn>
- SEFAL. (2024). *SEFAL*. <https://www.hvl.no/om/sefal/>

- Skei, H. H. (2019, 9.oktober). *Intertekstualitet*. <https://snl.no/intertekstualitet>
- Smidt, K. (2019, 8.mai). *To be or not to be, that is the question*.
[https://snl.no/To be or not to be, that is the question](https://snl.no/To_be_or_not_to_be,_that_is_the_question)
- Språkrådet. (2023, 1.november). *Stupe kråke eller slå kollbøtte*.
<https://www.sprakradet.no/svardatabase/sporsmal-og-svar/stupe-krake-eller-sla-kollbotte/>
- Steene-Johannessen, J., Anderssen, S. A., Bratteteig, M., Dalhaug, E. M., Andersen, I. D., Andersen, O. K., Kolle, E., Ekelund, U., Dalene, K. E. (2019, Februar). *Nasjonalt overvåkingssystem for fysisk aktivitet og fysisk form Kartlegging av fysisk aktivitet, sedat tid og fysisk form blant barn og unge 2018 (ungKan3)*.
https://www.fhi.no/globalassets/bilder/rapporter-og-trykksaker/2019/ungkan3_rapport_final_27.02.19.pdf
- Strand, M. T. (2024, 6.februar). *Ikke alle gjør som Eirik (5) og Ottar (5): Leker i timevis i minusgrader hver dag*. https://www.nrk.no/innlandet/ny-undersokelse-viser-at-barn-leker-mindre-i-naturen-_det-gjelder-ikke-for-disse-femaringen-1.16738872
- Straume, A. C. (2016, 22.november). *Å være så veldig i verden*.
<https://www.nrk.no/kultur/anmeldelse-av-eg-er-eg-er-av-ruth-lillegraven-1.13237820>
- Tanøy, K. E., & Ore, Ø. (2020, 10.juli). *René Descartes*.
https://snl.no/Ren%C3%A9_Descartes
- Unesco. (2024). *What you need to know about literacy*.
<https://www.unesco.org/en/literacy/need-know>
- Ungdata. (2020, 23.januar). *Stress, press og psykiske plager blant unge*.
<https://www.ungdata.no/stress-press-og-psykiske-plager-blant-unge/>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Overordnet del Folkehelse og livsmestring*.
<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/folkehelse-og-livsmestring/?lang=nob>

Wolf, V. L. (1986, Volume 10, number 4). The Cycle of the Seasons: Without and Within Time. *Children's literature Association Quarterly*, s. 192-196.